

Středoškolská odborná činnost 2004/5005

Obor 17 – filozofie, politologie a ostatní humanitní a společenskovědní obory

Vliv Československa na vznik nezávislého státu Izrael

Autor:

Petr Šupolík

Gymnázium Boženy Němcové,
Pospíšilova tř. 324, 500 03,
Hradec Králové, 3. ročník

Konzultant práce:

Mgr. Robert Novák

(Gymnázium Boženy Němcové,
Hradec Králové)

Zadavatel práce: -

Hradec Králové, 2005

Královehradecký kraj

Obsah a osnova práce na téma Vliv Československa na vznik nezávislého státu Izrael :

a) Titulní strana práce.....	1
b) Obsah a osnova práce.....	2
c) Anotace a prohlášení autora.....	3
d) Metodika.....	5
e) Úvodní slovo autora.....	5
f) Kapitola I. – meziválečné Československo, T. G. Masaryk a sionismus, československá židovská obec a její činnost, mnichovská dohoda a její vliv na sionismus :.....	6
1) profesor a prezident T. G. Masaryk, antisemitismus a sionismus.....	6
2) sionistické organizace a jejich činnost v ČSR.....	8
3) prezident Edvard Beneš, mnichovská dohoda a sionismus.....	9
4) židovská „Alija“, období po mnichovské dohodě.....	12
g) Kapitola II. – poválečné Československo, léta pomoci a přátelství, válka za nezávislost Izraele, činnost ministra zahraničí Jana Masaryka :.....	13
1) situace československých Židů po válce, antisemitismus.....	14
2) Československo, jako tranzitní země pro židovské uprchlíky.....	16
3) podíl československá diplomacie na vzniku nezávislého státu Izrael.....	18
4) dodávky československých zbraní Izraeli, budování a výcvik izraelské armády.....	20
a) situace v Palestině a první jednání o prodeji československých zbraní.....	20
b) další jednání, transport materiálu, vliv SSSR a československá motivace...	23
c) československá letadla a výcvik specialistů v Československu.....	27
h) Kapitola III. – změna československé politiky vůči státu Izrael, vliv SSSR, soudní proces s Rudolfem Slánským :.....	28
i) Závěr.....	30
j) Příloha I. Zdroje a seznam použité literatury.....	32
k) Příloha II. Obrazová a jiná dokumentace.....	37
l) Příloha III. Mapy.....	47
m) Příloha IV. Slovník a použité zkratky.....	51

Prohlašuji tímto, že jsem soutěžní práci vypracoval samostatně pod vedením Mgr. Roberta Nováka a uvedl v seznamu literatury veškerou použitou literaturu a další informační zdroje včetně internetu.

V Hradci Králové dne

vlastnoruční podpis autora

Anotace:

Autor práce: Petr Šupolík

Škola: Gymnázium Boženy Němcové, Hradec Králové

Název práce: Vliv Československa na vznik nezávislého státu Izrael

Práce se zabývá problematikou vývoje česko-izraelských (resp. česko-sionistických) vztahů na poli domácím i světovém a událostmi od r. 1945 do r. 1952, které jsou neodmyslitelně spojeny se vznikem nezávislého státu Izrael. Cílem práce je popsat faktory, které významně ovlivnily čs. zahraniční i domácí politiku. Stejně tak, jako popsat dopad zmíněné politiky na vznik nezávislého státu Izrael. Práce se úzce věnuje obsahu a formě čs. materiální pomoci Izraeli a obsahuje dílčí téma čs. aviatiky, které bylo doposavad stavěno na okraj zájmu. Popisované období je chronologicky seřazeno. První část se věnuje česko-sionistickým vztahům za první republiky. Druhá část navazuje na první poválečnou situaci v Československu, poukazující na vývoj československého postoje vůči „židovské otázce“. Následuje tématické jádro práce popisující nejdůležitější aspekty čs. pomoci státu Izrael; demografickou pomoc, mezinárodně-politickou pomoc, materiální pomoc. Celé téma uzavírá změna čs. postoje vůči státu Izrael ovlivněná velmocenským sporem o Blízký východ. Hlavnímu tématu se odborná literatura doposavad velkým obloukem vyhýbala. Publikací, které se zmíněným tématem zabývají více než pouze rámcově, je opravdu málo. Hlavní překážku tvořila do r. 1989, skutečnost, že komunistický režim přísně střežil veškeré informace. To způsobilo, že většina československých občanů se nikdy o této epizodě nedozvědělo. Až pád komunismu zpřístupnil materiály komunistických archivů, které nám dnes umožňují podrobněji se seznámit s daným tématem. Práci jsem doplnil obrázkovou dokumentací, která obsahuje několik zajímavých dobových fotografií a map, a slovníkem použitých zkratk a hebrejských výrazů. Výsledkem práce je ucelený obraz o vlivu Československa na vznik nezávislého státu Izrael, jehož význam a hodnota byla doposavad v mnohém přehlížena, či naprosto neznáma.

Metodika:

Práce vznikla na základě podrobného studia dostupné literatury týkající se konkrétně (popř. okrajově) daného tématu. Nedílnou součástí práce bylo studium archivních materiálů (ve formě zpráv, nót, spisů, dopisů, návrhů kupních smluv a zápisů jednání vlády) a v jednom případě i svědectví pamětníka. Materiály byly vybrány na základě jejich důvěryhodnosti a objektivity. V případě, že se jednotlivé zdroje v určitých stanoviscích rozcházejí, uvádím i verze ostatní. Práce je doplněna obrázkovou dokumentací, jejímž zdrojem mi byl především internet. Konkrétní internetové odkazy uvádím v příloze I.. Jako další součást práce přikládám slovník použitých zkratk a cizojazyčných výrazů převzatý z knih Laurenta Ruckera – „Stalin, Izrael a Židé“ a Moshe Yegara – „Československo, sionismus a Izrael“ (viz Bibliographie).

Úvodní slovo:

Práce se zabývá problematikou vývoje česko-izraelských (resp. česko-sionistických) vztahů a událostmi období od r. 1945 do r. 1952, které jsou neodmyslitelně spojeny se vznikem nezávislého státu Izrael. Této oblasti se odborná literatura doposavad velkým obloukem vyhýbala. Publikací, které se zmíněnou oblastí zabývají více než pouze rámcově, je opravdu málo. Hlavní překážku tvořila do r. 1989, skutečnost, že komunistický režim přísně střežil veškeré informace, týkající se této problematiky. To způsobilo, že většina československých občanů se nikdy o této epizodě nedozvěděla. Až pád komunismu zpřístupnil materiály komunistických archivů, které jsou nám dnes poutavým svědectvím jedné z epizod naší novodobé historie. Pokládám za náležité se tomuto tématu věnovat s cílem seznámit širší veřejnost s jeho problematikou. Je podstatné si uvědomit, že současné dobré vztahy obou států čerpají z tradic položených již za první republiky a především z pomoci, kterou poskytlo Československu Izraeli v kritických letech od r. 1945 do r. 1952. Tuto pomoc lze rozdělit do několika tématických rovin, kterým se podrobněji ve své práci věnuji. Jedním z hlavních cílů je objasnit, jaký vliv měly tyto jednotlivé oblasti čs. podpory na vznik nezávislého státu Izrael. Pro správné pochopení je nutné jít ke kořenům daného tématu a jednotlivá tvrzení obhájit na základě konkrétních událostí, popř. faktorů, které vyplývají z jednotlivých souvislostí. Tím bych chtěl předem upozornit na podrobnější historický ráz této studie. Dílčí témata práce jsou např. vliv mocenské politiky SSSR na Československo, či dosud nikdy komplexně zpracovaný pohled na českou aviatiku v této době. Celá práce je doplněna podrobnou obrázkovou dokumentací, která obsahuje několik unikátních dobových fotografií. Seznam použitých zkratk a slovník cizojazyčných výrazů se nachází v příloze IV.

Kapitola I. – meziválečné Československo, T. G. Masaryk a sionismus, československá židovská obec a její činnost, mnichovská dohoda a její vliv na sionismus :

V první kapitole se musím vrátit o několik desítek let před období, kterým se bude zabývat podstatná část této práce (tj. 1945-1952) . Činím tak, jelikož je nezbytné analyzovat vývoj česko-izraelských (resp. česko-sionistických) vztahů v období první republiky. Předmětem je, na základě událostí této doby, podpořit domněnku, že tradice těchto dobrých vztahů tvoří kořeny pozdější zahraniční politiky Československa, která se velkou mírou zasloužila o vznik nezávislého státu Izrael. Zásadní místo v těchto vztazích zaujímá především činnost profesora a prezidenta T. G. Masaryka, ale také ministra zahraničních věcí a pozdějšího prezidenta Edvarda Beneše a ministra zahraničních věcí Jana Masaryka. Těmto osobám a jejich odkazu se budu podrobněji v první kapitole věnovat.

1) profesor a prezident T. G. Masaryk, antisemitismus a sionismus

Rok 1918, který dal vzniku samostatného Československa, se také stal významným rokem pro českou židovskou obec, která dne 22. října ustanovila Národní židovskou radu, nejvyšší židovskou instituci. Do jejího čela byl zvolen dr. Ludwig Singer, jež se také později stal předsedou Národní strany židovské a poslancem československého parlamentu. Spolu se zástupci jiných židovských organizací byl vytvořen program Národní židovské rady v následujícím znění:

- 1) Uznání židovské národnosti
- 2) Plná občanská práva
- 3) Práva národnostní menšiny
- 4) Demokratizace židovské společnosti

28. října, v den vyhlášení republiky, se Ludwig Singer setkal s představiteli Národního výboru, kterým předložil tento program, objasnil současnou situaci Židů a rozvedl požadavky, na kterých se Národní židovská rada dohodla. Tyto požadavky byly přijaty a zohledněny v československé Ústavě z r. 1920. Tímto aktem se Československo stalo první evropskou zemí, která oficiálně uznala Židy za národ ¹⁾. Krátce poté sdělil prezident T. G. Masaryk (obr. 1) Americké sionistické organizaci, že československým židům se dostane veškerých občanských práv, stejně tak jako jakékoliv jiné národnostní menšině, a že nová republika tato práva bude bránit. Prezident Masaryk několikrát podobně vyjádřil své sympatie vůči sionistickému hnutí a jeho činnosti, byl

dobře znám tím, že už v roce 1883 psal o svém přesvědčení, že Židé jsou samostatným národem. Později v 90. letech 19. století se Masaryk opakovaně vyjádřil k soudnímu procesu s Leopoldem Hilsnerem, který byl obviněn z nábožensky motivované vraždy dívky z obce Polná. Tento projev antisemitismu v Čechách vyvrcholil rozhodnutím soudu, který odsoudil Hilsnera k trestu smrti. T. G. Masaryk v roce 1900 požádal o přehodnocení jeho rozsudku a ten byl díky jeho zprávě změněn na doživotní internaci. (Hilsner byl později v r. 1916 osvobozen). Touto činností si Masaryk získal sympatie židovských organizací v Čechách, ale na druhé straně mu také přinesla mnohá příkoří, jako byla např. obžaloba z ostuzení soudu. Je důležité si uvědomit, že prostředí, ve kterém se v té době pohyboval, bylo vůči Židům stále velmi nepřátelské. Proč? Často tíhli k německé kultuře, z velké části mluvili německy a podobně i smýšleli. A proto byli také cílem projevů nenávisti vůči německé populaci, žijící v Čechách a na Moravě. O to ušlechtilější je jednání T. G. Masaryka, který, jak sám poznamenal ve svých vzpomínkách, vyrůstal v prostředí plném antisemitismu. Proto Masaryk zaujímá výhradní postavení ve vztazích mezi Československou republikou a světovými sionistickými organizacemi (resp. židovskými obcemi v ČSR a Židy žijícími v Palestině) ²⁾.

Z hlediska politického byla činnost T. G. Masaryka nejspíše motivována rolí sionistů v Masarykově politickém zápasu za uznání nezávislosti Československa, kterému zástupci sionistických organizací napomohli při kongresu ve Vídni a mírové konferenci v Paříži. Masaryk si totiž dobře uvědomoval, jaký vliv mají Židé v americkém a evropském tisku a tvrdil, že jejich sympatie napomohly získat podporu amerického presidentu Wilsona. K věci vytvoření židovské domoviny v Palestině se rovněž stavil velmi pozitivně. To, že britská vláda vydala Balfourovu deklaraci podporující její vznik, pokládal za moudrý krok, který bezesporu napomůže vyřešit nuznou situaci Židů. Později rovněž sdělil, že Československá republika bude podporovat vznik židovské domoviny v Palestině, a to v Radě pařížské mírové konference. Tím si opět získal hluboké sympatie Židů ve světě i doma ³⁾. 21. června 1919 se prezident T. G. Masaryk zúčastnil slavnostního koncertu, jež mu byl vystrojen organizací židovských studentů v Praze jako poděkování za podporu uznání národních práv Židů. Jako další důkaz zájmu T. G. Masaryka o sionistickou činnost v Palestině můžeme považovat založení generálního konzulátu v Tel-Avivu v r. 1926 a Masarykovu dlouhou zahraniční návštěvu Palestiny, kterou podnikl v r. 1927, ve svých sedmdesáti sedmi letech. 14. září 1937 T. G. Masaryk umírá. Na jeho počest jsou v dnešním Izraeli pojmenovány mnohé ulice a náměstí. Jeho jméno nese i město nedaleko Haify, *Kfar Masaryk* ⁴⁾.

Je podstatné si uvědomit, že politické činnosti T. G. Masaryka, jeho boje proti antisemitismu a projevy loajality židovské obce vůči ČSR, ovlivnily pozdější československé představitele a vstúpily jim jako jeden z jejich politických úkolů napomáhat utlačovanému židovskému národu. Tento úkol se do jisté míry promítnul v rozhodování o československé pomoci státu Izrael v době, kdy jí bylo potřeba nejvíce.

2) sionistické organizace a jejich činnost v ČSR

V meziválečném období docházelo v Československu k zakládání rozličných sionistických organizací a stran. Tyto skupiny působily v mnohých oborech a mnohé z nich se přímo podílely svou činností v Palestině na vzniku Izraele. Následující část se jim podrobněji věnuje. Pokládám tuto část za neméně podstatnou, jelikož seznámí čtenáře s činností českých sionistických organizací.

Tchelet lavan je jedna z nejdůležitějších židovských organizací, která působila v ČSR. Důležitost se přisuzuje především jejímu mládežnickému hnutí *Blau-Weiss*, které se soustředilo na výuku hebrejštiny, studium židovských dějin a také činnost v Palestině. Toto hnutí brzy přijalo sionistické principy a aktivně se podílelo na šíření židovské národní myšlenky. Poprvé v r. 1920 se v tomto hnutí objevuje termín „uskutečnění“, tento výraz označoval program, který se zabýval zemědělským výcvikem jako formou přípravy na vystěhování do Palestiny. Tento výcvik byl totiž nutností pro získání přistěhovaleckého povolení od britské mandátní správy Palestiny (obr. 9). Uvedená činnost připravila několik skupin dobrovolníků, které odcestovaly do Palestiny a zde se podílely na zakládání kibuců (např. Chafcejba, Sarid, obr. 10). Tyto kibucy byly průkopníky židovského osídlení Palestiny a napomáhaly získat stabilní sionistickou základnu uvnitř Palestiny. Je známo, že někteří členové organizace se s vypuknutím bolševické revoluce v r. 1917 shlédlí v komunistických ideálech a dostali se do sporu s ostatními členy hnutí. Mezi těmito prokomunistickými členy hnutí *Tchelet lavan* byl i Rudolf Slánský (obr. 19, 34), který z hnutí vystoupil v r. 1923, o něm se později opět zmíním, protože bude hrát významnou roli v 40. a 50. letech.

Hnutí *Ha-Chaluc* bylo založeno na stejných principech jako *Tchelet lavan*, také se věnovalo zemědělskému výcviku členů k přípravě na vystěhování do Izraele. Hnutí bylo mimo jiné pověřeno rozdělováním přistěhovaleckých certifikátů. V tomto směru se hnutí dostalo do značných problémů, protože počet žadatelů několikanásobně přesahoval počet certifikátů, které

britská mandátní správa Palestiny k tomuto účelu vydala. Proto se *Ha-Chaluc* uchýlil k nelegálnímu způsobu osídlování Palestiny. Transporty byly před britskou vládou přísně utajovány. Jejich význam radikálně vzrostl po podpisu Mnichovské dohody. Celkem se v období první republiky až do podpisu Mnichovské dohody vystěhovalo do Palestiny přibližně 5000 lidí. Obě hnutí zanikla s příchodem nacistů do ČSR.

K činnostem, ve kterých všechny sionistické organizace nalézaly společnou řeč, patřilo získávání peněžních prostředků pro Židovský národní fond. Tento fond se zabýval skupováním arabské půdy v Palestině ve prospěch židovských přistěhovalců, kteří se na ní usadili. Oprávněnost této činnosti je předmětem jiného zkoumání a proto se jí zde nebudu věnovat.. Důležité je však, že výrazně ovlivnila vznik nezávislého státu Izrael. Fond *Ha-Keren ha-kajemet le-Jisra'el* byl už od svého vzniku také podporován prezidentem Masarykem. Mezi další zajímavé organizace patří např. i spolek *El Al*, který původně fungoval jako diskusní klub, ale později se rozvinul natolik, že jeho předním úkolem se stalo šíření myšlenky sionismu mezi českými židy. Jedno z jejich ústředí se nacházelo i v Hradci Králové. Je též velmi zajímavé, jak byly sionistické organizace v ČSR publicisticky činné. Téměř každá organizace v určité formě přispívala do novin, mnohé dokonce vydávaly vlastní časopis. Mezi nejvýznamnější práce patřily týdeník *Selbstwehr*, (obr. 2.) týdeník *Juedische Volkstimme*, či mládežnický časopis *Jung Juda*, nebo příloha týdeníku *Selbstwehr* určená ženám – *Blaetter fuer die juedische Frau*. Dalším důkazem progresivnosti českého sionismu je skutečnost, že se v Čechách konalo několik světových sionistických kongresů, jako např. XII. Sionistický kongres v Karlových Varech (r. 1921) nebo XVIII. Sionistický kongres v Praze (r. 1933) ⁵⁾.

3) prezident Edvard Beneš, mnichovská dohoda a sionismus

Dobré česko-sionistické vztahy pokračovaly i po smrti T. G. Masaryka. Postoj E. Beneše (obr. 3) vůči sionistickému hnutí byl zřejmý už od jeho působení ve vládě T. G. Masaryka, kdy se jako ministr zahraničí účastnil jednání o československé podpoře sionistických požadavků v Radě pařížské mírové konference v r. 1919. Během jednání se Beneš přiznal, že má na věc stejný názor jako prezident Masaryk, a tudíž souhlasí s tím, že se Židům, stejně jako ostatním národnostním menšinám, dostane plných občanských práv a svobod. Mírová smlouva, doplněná o odstavec týkající se ochrany práv menšin v nových střeoevropských státech, byla podepsána 10. září 1919. Při setkání Nachuma Goldmanna, významného sionisty, a Edvarda Beneše, ke kterému došlo 18. února 1937 v Praze, Beneš řekl, že je opravdovým přítelem židovského národa a sionismu, a že je

připraven poskytnout pomoc, kdykoliv o ní bude požádán (za zmínku stojí názor Benjamina Akcina, významného židovského historika, který ve své knize popisuje Benešův vztah vůči sionismu, oproti všeobecnému mínění, jako velmi chladný, na rozdíl od vztahu Jana Masaryka, který se mu jeví jako velmi přátelský ⁶⁾). Další styky byly udržovány i s představiteli revizionistického hnutí, které hledalo spojence proti britské vládě, jež trvale nedodržovala sliby dané židovskému národu. V rámci konference této Nové sionistické organizace v Praze r. 1938, byl její hlavní představitel Ze'ev Žabotinský přijat prezidentem Benešem. Z rozhovoru nabytý Žabotinský dojem, že česká vláda je pozitivně nakloněna jejich věci, a že zainteresování Československa v jednáních o osudu Palestiny by mohlo vyvinout potřebný tlak na britskou vládu ⁷⁾.

Politiku usmiřování s Hitlerem, která vyvrcholila podpisem Mnichovské smlouvy 29. září 1938, pokládám za první zřejmou známku vlivu Československa na vznik nezávislého státu Izrael. Je zde patrná paralela mezi osudem Československa na konci 30. let a osudy sionistického hnutí a židovské populace žijící v Palestině. Skutečnost, že se Československo stalo závislé na politice jiných národů, vyšší instance, která jednala v zájmu všeobecného blaha, se velmi podobá způsobu, jakým byli sionisté a Židé žijící v Palestině závislí na politice britské vlády. Tuto paralelu si sionisté velice dobře uvědomovali, jak je zřejmé z dopisů Davida Ben Guriona (obr. 4, 5), pozdějšího ministerského předsedy státu Izrael, ve kterých se zmiňuje o problémech, s nimiž se potýká Československo. Zdůrazňuje, že závislost Židů na Británii a její pomoci je velmi blízká té československé ⁸⁾. A proto zrada Československa smluvními státy Velkou Británií a Francií byla přijata sionistickým vedením jako známka toho, že již nemohou očekávat žádnou britskou podporu. Jejich domněnky se velmi brzy potvrdily, když britská vláda schválila tzv. Bílou knihu, která podstatně omezovala počet přistěhovalců do Palestiny. Politika Bílé knihy byla reakcí na zvyšující se arabské nepokoje, způsobené především mohutným přívalem přistěhovalců z Evropy, kteří prchali před nacismem. Tyto imigrační limity přišly v nejméně vhodnou chvíli, kdy naopak zpřístupnění Palestiny mohlo umožnit včasné přesunutí části středoevropských Židů, kteří byli bezprostředně ohroženi nacisty ⁹⁾.

Analýzou poznámek z deníku a dopisů Davida Ben Guriona lze získat výstižný obraz o tom, jakým způsobem se promítl osud Československa na osud židovského osídlení v Palestině.

18. února 1938 D. B. Gurion píše své dceři, líčí jí, jak nepříznivá je mezinárodní situace pro Židy. Po anšlusu Rakouska nacistickým Německem očekával, že stejný osud postihne i

Československo. Taktéž poznamenal, že Arabové jsou si této věci vědomi, a že se nejspíš pokusí vyhrožovat Anglii pokud ta nepřestane s podporou sionismu, přidají se k nacistům.

13. září 1938 si D. B. Gurion poznamenal do deníku svoji analýzu Hitlerových požadavků v záležitosti Sudet. Den poté si do deníku poznamenává, že Neville Chamberlain odletěl do Berchtesgarden a setkal se zde s Hitlerem, z jeho návštěvy usuzuje, že Československé Sudety s největší pravděpodobností skončí v rukou nacistů.

20. září 1938 píše D. B. Gurion dopis Moše Šertokovi-Šaretovi (obr. 7), předsedovi politického oddělení Židovské agentury v Palestině. V dopise líčí, která podřízení západoevropských demokracií nacistickým požadavkům otřese důvěrou Společnosti národů, zvýší prestiž nacistického hnutí a jakým způsobem to ovlivní arabský svět. Očekával, že britská vláda se s největší pravděpodobností rozhodla přenechat osud Židů v Palestině Arabům. Předpokládal, že hrozí bezprostřední nebezpečí všem evropským Židům a že Hitler nejspíš brzy získá takovou moc, kterému nebude možno vzdorovat. Byl si takřka jist, že se zvyšujícím se antisemitismem Anglie kvůli Židům nepůjde do sporu s Hitlerem, tak jako nešla s Československem.

21. září 1938, píše D. B. Gurion dopis Moše Šertokovi-Šaretovi, ve kterém mu sděluje, že dr. Chaim Weizmann (obr. 6) je přesvědčen, že Angličané udělají totéž co udělali Čechům, a tudíž je nutné, aby se od této chvíle Židé připravili na zápas a získali podporu veřejného mínění v USA.

30. září 1938 si D. B. Gurion zapsal do deníku, že zítra vstoupí nacističtí vojáci do Sudet a že teď jsou na řadě Židé. Vše se jeví velmi chmurné, poznamenal.

2. září 1938 píše D. B. Gurion dopis své dceři, v něm píše, že rozpadem Československa neutrpí jen národ český, kultivovanější a čestnější než ostatní národy, které se probudily k životu po 1. světové válce. Srdce každého Žida a každého přímého člověka je zachváčeno hlubokým žalem a je plné sympatií k nešťastnému národu, postiženému krutou ranou. Také Židé budou obětí nacistického vítězství, a to ne obětí poslední. Vlna antisemitismu se rozšíří po sousedních zemích, a možná, že zasáhne i oslabené demokratické země, co na světě zbyly. Nové politické události a nejasněné pozice Anglie budou mít vliv také na situaci židovského osídlení v Palestině. Nabízí se analogie mezi sudetskými Němci a mezi Araby v Palestině a hrozí

nebezpečí, že práva Židů na Palestinu budou zamítnuta, jako byla odmítnuta práva Československa na Sudety.

Závěrem lze shrnout, že demokratické státy zradily československou vládu a vydaly ji napospas nacistickému Německu. Reakce sionistů na tuto zradu je naprosto přirozená a je zřejmé, že Mnichovská dohoda a osud Československa ovlivnily Židy natolik, že se začali připravovat na tuhý zápas o vlastní osud. Chaim Weizmann přisuzoval vinu zániku Československa Edvardu Benešovi, jelikož se nepokusil o svou zemi bojovat. Weizmannova kritika Beneše vyvolala v sionistech odhodlání bojovat za svůj osud a tím se vyvarovat toho, co postihlo Československo. David Ben Gurion konstatoval, že politika usmířování, na kterou doplatilo Československo, má jeden kořen, a to pokus uklidnit možného nepřítele... . Němce. Araby??? ¹⁰⁾.

5) židovská „Alija“, období po mnichovské dohodě.

Záhy poté, co německá vojska překročila nebráněné hranice Československa a vstoupila do Sudet, si židovské komunity uvědomily, že jejich stěžejním úkolem je dostat co nejvíce Židů do Palestiny a to co možná nejrychleji. Za tímto účelem byly zřízeny nejrůznější kurzy hebrejštiny a manuální práce, které měly pomoci uprchlíkům získat britský certifikát opravňující k emigraci do Palestiny (obr. 8). Britská vláda přidělila Židům z obsazených Sudet 2500 certifikátů, z nichž bylo uděleno jen přibližně 1000, a to díky tempu, s jakým byly certifikáty britskými úřady vydávány. Tempo totiž zdaleka neodpovídalo každodenně se zvyšující poptávce. Situace jednoznačně vyžadovala najít alternativní řešení, jak umožnit včasnou záchranu československých Židů.

Alternativou k legálnímu získání certifikátu se stala nezákonná „*alija*“. Jejím průkopníkem se stala výše zmiňovaná Nová sionistická organizace (tzv. revizionisté), která se v rámci své mládežnické organizace *Bejtar* touto činností zabývala. Značnou mírou se na ní rovněž podíleli organizace *Alija bejt* a *Ha-Chaluc*. Většina transportů vedla do Bratislavy, pak po Dunaji do přístavu Konstanca v Rumunsku (přístav Konstanca, v té době obsazený Sověty, nám poskytuje jednu indicii, která dokazuje, že Sovětský svaz byl již v této době do dění na Blízkém východě tajně zapojen) a poté po moři do Palestiny. Mnohé výpravy však našly svůj cíl na ostrově Kypr, kam byly vykázány britskou policií, pokud se jí podařilo nelegální přesun odhalit (obr. 11, 12, 13). Přesný počet Židů, kterým se podařilo včas uniknout, není znám. Většina zdrojů se v počtu

rozchází. Podle známých údajů lze usuzovat, že jejich počet dosáhl přibližně 30 000. Tito lidé se významně podíleli na formování Izraele v rámci sociálním, ekonomickém i kulturním. Za zmínku stojí i fakt, že 2000 československých Židů narukovalo v Palestině do britské armády, kde získali cenné válečné zkušenosti, ty jim později zřetelně pomohly ve válce za nezávislost Izraele v r. 1948, v níž zkušené židovské jednotky a jejich velitelé vykazovali mnohem lepší organizovanost než jejich arabští nepřátelé ¹¹⁾.

V úvodní části této práce jsem se pokusil popsat jaký vliv měla humanistická a nadčasová politika T. G. Masaryka na život světem utlačovaného židovského národa. Události této doby nám umožňují nahlédnout do srdcí Židů a pochopit, jakým způsobem se do nich osobnost T. G. Masaryka vepsala. Proto nelze pochybovat, že se T. G. Masaryk zasloužil o velmi dobré, lze říct přátelské česko-židovské vztahy. Tradice těchto vztahů je jedním z kořenů zahraniční politiky Československa vůči státu Izrael, na kterou se odkazujeme i v současnosti. Lze konstatovat, že již v době první republiky se Československo pozitivně zasloužilo o rozkvět židovské obce a aktivně přispělo k procesu, který na svém konci vedl ke vzniku nezávislého státu Izrael. Díky tomu došlo k vytvoření velmi vřelých vztahů s židovskými představiteli. Bylo by však hloupé a slepé přisuzovat pozdější vývoj československého postoje vůči státu Izrael těmto skutečnostem zcela. Tradice dobrých vztahů je pouze jedním z faktorů, které se podepsaly na poválečné politice Československa. Je nutné vzít v potaz, že pozdější politika byla v mnohém ovlivněna politikou Sovětského svazu a také čistě ekonomickou situací, se kterou se Československo v poválečné době potýkalo. Těmto dalším faktorům se budu v následující části věnovat.

Kapitola II. - poválečné Československo, léta pomoci a přátelství, válka za nezávislost Izraele

V druhé kapitole se budu zabývat faktory, které významně ovlivnily vývoj situace na Blízkém východě. První oblastí, které se budu podrobněji věnovat, je demografická podpora Československa. Pro lepší pochopení tohoto faktoru je nutné se seznámit s poměry v poválečném Československu a se situací Židů. Druhou a o nic méně důležitou oblastí je československá zahraniční politika, která se svým dílem přímo podílela na řešení situace na Blízkém východě a na vzniku nezávislého státu Izrael. V této části kladu důraz na činnost československé delegace v rámci OSN. Třetí a nejvěcnější oblastí je materiální pomoc, kterou Československo poskytlo formující se izraelské armádě, jež musela na počátku své existence čelit mohutné ofenzivě vojsk okolních arabských států. Cílem druhé kapitoly, jádra práce, je podat

ucelený obraz o vlivu Československa na příčiny vzniku nezávislého státu Izrael, a tím obhájit důležitost tématu, které je v rámci českých dějin, vyučovaných na středních školách, v mnohém přehlíženo

1) situace československých Židů po válce, antisemitismus

Československo, které se po 2. světové válce opět probudilo k životu, už nebylo Československo, jak jej lid znal za první republiky. V mnohém se lišilo. Z hořkých zkušeností nabytých v důsledku Mnichovské dohody, německé okupace a kruté války vyvodila obnovená vláda nové postoje vůči národnostním menšinám na svém uzemí. Domnívala se, že národnostně jednotný stát jej měl ochránit od možných problémů. A proto byla většina Němců a Maďarů vyhnána do okolních států. Tato akce se podle zákona nevztahovala na Židy, ale přesto se jich částečně dotkla. Jedním z příkladů diskriminace Židů a projevů antisemitismu, ke kterým docházelo v řadě evropských zemí po 2. světové válce, je i postup okresního úřadu v Ústí n. L. z r. 1945 vůči občanům židovského původu. O tomto postupu se můžeme dočíst v dopisu Rady židovských náboženských obcí zemích České a Moravskoslezské, který komentuje dopad nové vyhlášky Národní fronty v Ústí n. L. na židovské občany německé národnosti. Tato vyhláška stanovovala určité zákazy, příkazy a omezení (např. zákaz nočního vycházení, omezení veřejného života a nutnost označení bílým ramenním páskem), kterým se všichni občané německé národnosti museli podřídit. Tyto diskriminační předpisy se ovšem vztahovaly i na občany židovského původu, jak bylo zmíněno v posledním odstavci této vyhlášky. Podle něj se omezení vztahovalo i na Židy, pokud se přihlásili k německé národnosti při sčítání v r. 1930, i přestože se mohlo jednat o osoby za války perzekuované. Dopisovatel poukazuje na to, že se jedná o akt, který se neprávem dotýká občanů, kteří se nijakým způsobem neprovinili proti Československé republice nebo českému národu. K německé národnosti se přihlásili pouze na základě svojí mateřské řeči, jak tomu bylo dle československých zákonů před 15 lety, kdy panovala zcela jiná mezinárodní situace. Je velice paradoxní, že za zcela jiného režimu byla podle této vyhlášky židovská menšina diskriminována stejným způsobem, jako za nacistické okupace. Jak je v dopisu zmíněno, ...židovská menšina pouze vyměnila žluté hvězdy za bílé pásy. Rada židovských náboženských obcí v zemích České a Moravskoslezské jako řešení navrhovala vydání osvědčení o čsl. občanství diskriminovaným židovským občanům, které by je odlišilo od občanů německé národnosti, na které se toto opatření právem vztahovalo ¹²⁾.

K nejhoršímu projevu antisemitismu došlo nejspíše při pogromu, který se odehrál v září r. 1945 v Topoľčanech na Slovensku. Z původních 2500 Židů, kteří byli za války deportováni, se jich přibližně 500 vrátilo do rodného kraje. Těmto Židům však po jejich návratu nebyly navráceny jejich domovy a nebyli ani přijati do svých dřívějších funkcí. Obecně se dá říct, že Židé žili v Topoľčanech ve velmi nuzných podmínkách. Nuzná situace vyvrcholila neopatrným výrokem židovského lékaře, který, když mu bylo předvedeno jedno nemocné slovenské dítě k očkování, prohlásil, že tomuto dítěti již nepomůže očkování, že stejně umře, jelikož je silně podvyživené. Paní, která toto dítě přivedla, nařknula lékaře z toho, že je vrahem křesťanských dětí. Tento zdánlivě nenápadný incident vyvolal vlnu etnicky orientovaného násilí. Velmi zážející bylo, že se pogromu zúčastnily dvě roty československé armády, které byly původně povolány, aby nepokoje urovnaly. Problém antisemitismu se na Slovensku vyskytoval především díky tomu, že slovenský lid byl k antisemitismu celých šest let nacistickou propagandou systematicky vychováván. Vrchní státní představitelé byli přesvědčeni, že by tento vážný incident velmi uškodil pověsti Československa na mezinárodní scéně, a proto se jej pokusili co možná nejspolehlivěji ututlat. Přesto se zprávy o pogromu rychle rozšířily mezi samotnými Židy, a to do jisté míry ovlivnilo jejich postoj při rozhodování mezi odchodem do Palestiny, nebo asimilací s českým, popř. slovenským národem. Již si nemohli být zcela jistí svojí bezpečností v československém státě ¹³⁾.

Důsledkem poválečné politiky československé vlády byla ztráta statutu Židů coby národnostní menšiny. Vzhledem k tomu jim nezbývalo nic než emigrovat do Palestiny nebo se plně ztotožnit s národem českým či slovenským. Vztah československé vlády k sionismu byl částečně vyjádřením skutečnosti, že snaha sionistických organizací o vytvoření nezávislého židovského státu, v němž by Židé našli útočiště, podporovala cíl československé vlády vytvořit republiku bez národnostních menšin. Toto je patrné z projevu k anglo-americkému vyšetřovacímu výboru, ve kterém se prezident Beneš vyjádřil, že všem Židům, kteří o to požádají, bude povoleno vystěhovat se do Palestiny. Ti, kteří se nebudou chtít vystěhovat, se musejí zcela asimilovat. Když tak neučiní, budou muset přijmout fakt, že s nimi bude nakládáno jako s cizinci. K tomuto projevu taktéž připojil svůj názor, že vytvoření židovského státu v Palestině je jediným možným a nejlepším řešením mezinárodního židovského problému ¹⁴⁾. Tímto zřetelně interpretoval československou podporu sionismu a pokusil se motivovat československé Židy k odchodu do Palestiny.

2) Československo jako tranzitní země pro židovské uprchlíky

Období, které se týká přistěhovalectví Židů do Izraele, můžeme rozdělit do dvou etap. Období předcházející vzniku Izraele, ve kterém se jednalo především o nelegální imigraci, díky omezením ze strany Velké Británie a období po vzniku státu Izrael, ve kterém se jednalo o imigraci z největší části zákonnou. České úřady s vědomím, že počet obyvatel je klíčovým faktorem politické moci, podpořily vystěhování velkého množství židovského obyvatelstva. Tím umožnily Izraeli bojovat za demografickou většinu a tedy i za vlastní existenci. Je naivní předpokládat, že by jinak došlo k vytvoření Izraele.¹⁵⁾

V prvním období bylo úkolem všech sionistických organizací po 2. světové válce zajistit, aby se co nejvíce těch, kteří přežili *Šo'a*, dostalo do Palestiny. Politika britské mandátní správy v Palestině však velkému přísunu přistěhovalců z Evropy do Palestiny zabráňovala. Hlavním řešením problému, který představoval tento britský odpor, bylo ilegální přistěhovalectví do Palestiny nazývané *Ha'apala*. V rámci masového pohybu evropských Židů vzniklo hnutí *Bricha*. Bylo založeno zástupci sionistických hnutí a židovské tajné vojenské organizace *Hagana*. Ústřední funkci v činnosti hnutí *Bricha* plnilo Československo. V prvopočátku působení této organizace stál tábor, který za pomoci amerických židovských vojáků organizoval pomoc Židům, jež přežili Terezín. Pravidelnými transporty je přepravovali do americké zóny v Německu a také do Itálie. V této době bylo založeno ústředí hnutí *Bricha* v Josefské ulici v Praze, odtud byly organizovány konvoje uprchlíků, které směřovaly do Palestiny.

Přátelské vztahy českých politiků se sionistickými organizacemi napomohly tomu, že záhy po válce se Československo pro Židy stalo nejvýznamnější tranzitní zemí. Ministr zahraničních věcí Jan Masaryk (obr. 16), který se velmi angažoval ve vztazích s *Brichou*, poskytl hnutí devět vlaků, které sloužily k rychlému přesunu uprchlíků. Jan Masaryk také soustavně vytvářel potřebný tlak na americké okupační úřady, aby československým uprchlíkům byl umožněn přístup do okupačních zón v Německu a Rakousku. Československá vláda v čele s Klementem Gottwaldem (obr. 15) v červenci r. 1946 udělila hnutí *Bricha* zákonný status a poskytla pomoc ministerstva výživy, které zajistilo lepší podmínky pro židovské uprchlíky. Existují dohady o tom, kolik uprchlíků přešlo z Československa do Německa a Rakouska v době největšího rozmachu činnosti *Brichy*. Podle jednoho se jednalo o přibližně 100 000 uprchlíků.

Na financování transportů uprchlíků se spolu s Československou vládou podílela americká organizace Joint a organizace OSN UNRRA. Od ledna 1946 však organizace UNRRA odmítla poskytovat zvláštní výdaje na péči o židovské uprchlíky, což vyvolalo určitou obavu čs. vlády o budoucnost pomoci uprchlíkům. Vše zachránil ministr Jan Masaryk, který hrozil, že podá demisi, pokud budou pro židovské uprchlíky uzavřeny hranice z důvodu nedostatku financí. Na zasedání vlády 26. července 1946 bylo přijato rozhodnutí pokračovat v humanitární činnosti. Existuje možnost, že humanitární činnost byla protentokrát podpořena komunistickými členy vlády pouze z důvodu, že se jednalo o krok, který byl v rozporu s požadavky britské vlády, jež volaly po omezení ilegálního vystěhovalectví z Československa. Pronikání Židů do Palestiny totiž ztěžovalo situaci V. Británie na Blízkém východě, a tím nahrávalo politickým zájmům Sovětskému svazu na Blízkém východě. SSSR proto podporovalo židovské vystěhovalectví a tím nejspíše Československu umožnilo zdárně provést židovské transporty v plném rozsahu. Stojí za zmínku, že výdaje československé vlády ve výši 1,048 miliónů dolarů nebyly nikdy uhrazeny. Vládě byl poskytnut pouze příspěvek organizace UNRRA ve výši 250 000 dolarů. Humanitární činnost bezesporu přispěla k dobré mezinárodní pověsti Československa, jak lze vyčíst z projevu Davida Ben Guriona na konferenci organizace *Hadasa* v Bostonu 11. listopadu 1946, ve kterém vyjádřil svůj obdiv humanitární činnosti československé vlády.¹⁶⁾ Za zmínku také stojí činnost levicově-orientované organizace *Ha-Šomer ha-ca'ir*, které se podařilo dopravit do Palestiny přibližně 1300 uprchlíků. Část těchto uprchlíků byla zadržena Brity a vykázána na ostrov Kypr, ale přesto se jich velká část později rovněž dostala do Palestiny. (V internačních táborech na Kypru bylo tehdy přibližně 17 000 zadržených osob.)¹⁷⁾

V druhém období po květnu 1948 se stala situace jednodušší, britská omezení přestala platit a mohlo dojít k legalizaci židovské imigrace. Jedna z posledních velkých vln imigrantů přišla, když koncem roku 1948 sionisté obdrželi zprávy, že Maďarská vláda zamezí další imigraci Židů. Přibližně 20 000 maďarských Židů se od března r. 1949 během tří měsíců dostalo přes Československo do Izraele. Československá vláda se zachovala pohotově a vystavila těmto uprchlíkům, jakožto občanům bez státní příslušnosti, hromadné pasy, a tím jim umožnila rychlý legální odchod ze země. Vystěhovalectví Židů bylo ukončeno v září r. 1950. Zákaz dalšího vystěhování odrážel negativní změny, které nastaly v politice komunistického Československa vůči Izraeli, politice řízené Sovětským svazem. O příčinách této změny se můžeme podrobněji dočíst v knize Laurenta Ruckera – Stalin, Izrael a Židé (viz Bibliographie).

3) Podíl československé diplomacie a na vzniku nezávislého státu Izrael

Už od r. 1946 bylo jasné, že spolupráce mezi hnutím Jišuv a britskou vládou nepomůže nalézt řešení a to ani židovského přistěhovalectví, ani zvyšujících se nepokojů v Palestině. Proto se sionisté rozhodli hledat řešení jinde. Domnívali se, že podpora USA jim pro jejich věc pomůže získat i další státy. Spojené státy americké měly totiž velký vliv v organizaci OSN, ve které byla otázka Palestiny od r. 1946 projednávána. Velkou roli při těchto jednáních hráli českoslovenští představitelé. Na jednání 28. dubna 1947 bylo s velkou pravděpodobností díky projevu sovětského delegáta Andreje Gromyky rozhodnuto vytvořit zvláštní výbor UNSCOP, který by se zabýval otázkou Palestiny. Sovětská, polská a československá delegace požadovaly aby součástí výboru byly i státy Rady bezpečnosti. To by umožnilo účast SSSR na řešení palestinského problému. Návrh byl však zamítnut, a proto výbor tvořili zástupci pouze jedenácti států – Nizozemska, Jugoslávie, Švédska, Austrálie, Indie, Iránu, Kanady, Uruguaje, Guatemaly, Peru a Československa. Právě československá delegace v OSN důsledně podporovala ukončení britského mandátu a vznik nezávislého státu Izrael. Zástupcem Československa v tomto výboru byl dr. Karel Lisický, sociální demokrat, právník, diplomat a dobrý přítel Jana Masaryka. Lisický působil v Londýně za 2. světové války jako ministr československé exilové vlády. Po válce byl jmenován vyslancem Československa v OSN.

Při rozhovoru s jedním z představitelů diplomatické mise *Jišuvu* Davidem Horowitzem dr. Lisický poznamenal, že považuje územní požadavek, který sionisté navrhovali, pokud by mělo dojít k rozdělení Palestiny mezi Araby a Židy, za velmi přehnaný. Přesto je však myšlenka rozdělení nakloněn a v podstatě jí přijímá. Nicméně váhavost dr. Lisického, se kterou si při jednáních a hlasování počínal, vyvolala v sionistech určité obavy. Často se totiž zdržoval hlasování ve výboru, a tím sionistům komplikoval situaci. Stanovisko dr. Lisického bylo pro židovské představitele neočekávané; odporovalo totiž jejich domněnce, že ve výboru dojde k vytvoření slovanského bloku, tj. Jugoslávie a Československa, řízeného politikou Sovětského svazu. K tomuto spojení nedošlo, protože si Jugoslávie a Československo ve svých stanoviscích odporovaly. (Za zmínku stojí, že v této době si s největší pravděpodobností ani sama sovětská vláda nebyla jistá, ke kterému z navrhovaných řešení se přikloní.) Rozhodné stanovisko zaujímali Jan Masaryk a rovněž K. Gottwald. Oba vehementně nesouhlasili s návrhem jednotného federativního státu, který podporovala jugoslávská delegace. Předpokládali, že situace, která panuje mezi Židy a Araby v Palestině, by neumožnila bezkonfliktní koexistenci v rámci jednoho

státu. Otázkami československého postoje a politickými instrukcemi československé delegace v OSN se československá vláda zabývala na jednáních 27. srpna a 9. září 1947. Při jednáních se nevyskytl ani náznak pochybování o oprávněnosti vzniku židovského státu. Většina komunistických poslanců byla s Masarykem zajedno. Nejspíše obdrželi instrukce z Moskvy, které, jak lze vyčíst z předchozích projevů náměstka ministra zahraničí Andreje Gromyky, v každém případě podporovaly vytvoření židovského státu. Stalin, ani nic jiného nebránilo tomu, aby se Československo interně a bez jakýchkoliv komplikací rozhodlo podpořit plán na rozdělení Palestiny.

1. září 1947 byla v Ženevě uveřejněna zpráva UNSCOP, která se stala základem pro jednání Valného shromáždění od 16. září 1947, při kterém výbor, včetně Lisického, odhlasoval návrh na vytvoření židovského a arabského státu a samostatného Jeruzaléma s mezinárodní správou. Došlo rovněž k vytvoření paralelního výboru Ad hoc, kterého se účastnily všechny členské státy OSN. Československé oficiální stanovisko bylo jednoznačně vyřčeno, když před výborem Ad hoc přednesl Jan Masaryk svůj emocionální projev, ve kterém se postavil za Židy a oznámil, že je bezpodmínečně nutné najít společný kompromis. Plán OSN považoval za legitimní vůči požadavkům obou stran a podporoval jeho uskutečnění (viz. mapa 2). Masaryk při tomto projevu zdůraznil tragickou stránku osudu židovského národa a skutečnost, že již mnoho krve bylo prolito. Žádal proto Araby, aby si toto uvědomili a pokusili se nalézt vhodné řešení. Oficiální rozhodnutí rezoluce OSN č. 181 padla 29. listopadu 1947 (viz. mapa 1). Pro rozdělení hlasovalo 33 států, proti bylo 13 států a 10 států se zdrželo hlasování, mezi nimi i Jugoslávie. Československo hlasovalo pro rozdělení. V souladu s tímto rozhodnutím byl 9. ledna 1948 vytvořen realizační výbor, jehož členy byli delegáti Filipín, Panamy, Bolívie, Dánska a Československa. Předsedou tohoto výboru byl jako zástupce československé delegace Karel Lisický. Úkolem výboru bylo převzít správu Palestiny z rukou britské mandátní správy, odsunout vojenské síly ze země a vytvořit v židovském a arabském státu prozatímní vládu. Valné shromáždění o několik měsíců později požádalo Velkou Británii, aby se podle možnosti přizpůsobila plánu na převzetí kontroly nad Palestinou. Británie toto rozhodnutí ignorovala a v Palestině mezitím propukla válka mezi Araby a Židy. Zlomový okamžik historie nastal, když Národní rada *Jišuvu* 14. května 1948 při setkání v Tel-Avivu vyhlásila nezávislý stát Izrael.¹⁸⁾

Aktivita Československa, jeho role v úsilí o vznik izraelského státu, jeho účast ve výboru UNSCOP a posléze role předsednictví v realizační komisi s úkolem naplnění rezoluce OSN byla dalším styčným bodem ve vývoji vzájemných přátelských vztahů. Od začátku však byly tyto vztahy vystaveny silným vnitropolitickým tlakům a mezinárodním vlivům. V poválečné době se

do československého postoje promítal sovětský velmocenský zájem, stejně jako vliv Jana Masaryka a jeho humanistický, morální a přátelský přístup k židovské a sionistické otázce. Lze tvrdit, že neexistuje rozpor mezi těmito dvěma faktory, naopak se navzájem pozitivně doplňovaly a jejich spojení významně ovlivnilo vznik nezávislého státu Izrael.

4) dodávky československých zbraní Izraeli, budování a výcvik izraelské armády

Cílem této části, je shrnout obsah a formu československé materiální pomoci a podat komplexní pohled na její historický význam, a tím nastínit jaký vliv mělo Československo na vznik nezávislého státu Izrael.

a) situace v Palestině a první jednání o prodeji československých zbraní

„ Zachránily zemi. O tom nepochybuji. České zbraně byly tou nejdůležitější pomocí, jakou jsme dostali. Zachránily nás a já velice pochybuji, že bychom bez nich byli mohli přežít první měsíc.“ Toto známé prohlášení Davida Ben Guriona z r. 1968 je nám svědectvím jak moc si sionistické hnutí vážilo československé pomoci. O jednáních, která vedla k poskytnutí materiální pomoci, existuje několik verzí. Vzhledem k nedostatkům důvěryhodných zdrojů a oficiálních dokumentů nelze s určitostí říci, která z verzí je historicky pravdivá. Proto nezbývá než se zabývat všemi. Osobně se domnívám, že pravda je kombinací těchto verzí. Vzhledem k chronologické nepřesnosti lze totiž usuzovat, že mohlo dojít k jejich paralelnímu průběhu. Přesto okolnosti, které vedly k uskutečnění těchto jednání, jsou společné všem.

Situace, které v Palestině čelila *Hagana*, byla velmi kritická. Hlasování OSN o rozdělení Palestiny z 29. listopadu odstartovalo velkou vlnu násilí. Arabská ofensiva byla drtivá. Arabové měli nad Židy značnou výhodu. Tou bylo velké množství zbraní, které se jim bez obtíží podařilo získat od sousedních arabských zemí, především pak od Sýrie. Naopak židovské odbojové organizace nedisponovaly téměř žádnými zbraněmi. David Ben Gurion si již v květnu r. 1947 uvědomoval nebojeschopnost židovského odboje a proto získání těžké výzbroje učinil hlavní prioritou sionistického hnutí. Krátce po Gromykově projevu v OSN rozeslal speciální agenty do celého světa, aby nakupovali vše, co by mohla židovská armáda potřebovat.

Agentům nákup komplikovaly dva problémy. Za prvé, sionističtí agenti nezastupovali suverénní vládu, a proto byli soustavně nuceni obcházet zákony a unikat policejnímu dozoru. Za

druhé, americké ministerstvo zahraničí vyhlásilo 14. listopadu embargo na prodej zbraní do Palestiny a dalších arabských zemí. Následkem zmíněných problémů se sionistickým agentům podstatně zúžil seznam, na kterém figurovaly země, které by byly ochotny pomoci. Jednou zemí, která, i když neveřejně, souhlasila s poskytnutím pomoci, bylo Československo. O tom, kdo nebo co stálo na počátku jednání s Československem, se lze pouze domnívat, protože se v této věci zdroje rozcházejí.

Podle jednoho zdroje vyslal David Ben Gurion do Evropy skupinu zástupců *Hagany* v čele s Ehudem Avrielem (obr. 14, 20). Ten se při svém pobytu v Paříži setkal s jistým rumunským Židem, Robertem Adamem Abramovicim, který byl před válkou zástupcem československé zbrojovky Brno v Bukurešti. Abramovici nabídl Ehudu Avrielovi katalogy a informoval ho, že je nazítří očekáván v Brně. Ehud Avriel se tedy 1. prosince 1947 vydal v doprovodu Roberta Abramovici do Brna, kde podepsal spolu s Janem Masarykem a Vladimírem Clementisem první kontrakt. Tento kontrakt byl oficiálně uzavřen s Etiopií, jelikož si *Hagana* již po válce obstarala její hlavičkový papír, který používala k organizování ilegálního přistěhovalectví. Československo sice znalo skutečnou totožnost kupců, ale protože izraelský stát v té době ještě neexistoval, výše uvedené pomohlo zatajit skutečnost, že zbraně nebyly určeny suverénnímu státu, ale pouze organizaci. Tento první kontrakt se týkal nákupu 10 000 pušek Mauser P-18, 4500 těžkých kulometů ZB-73 a 3 miliónů nábojů 7,92 mm. Tyto zbraně byly původně určeny pro nacisty, ale vzhledem k tomu, že se po válce staly pro Československo nepotřebné, byly s ochotou nabídnuty *Haganě*. I pozdější kontrakty se budou týkat především pozůstalé válečné výzbroje, která se v důsledku rekonverze československého zbrojního průmyslu na sovětské normy stala zbytečnou. Je však nutno podotknout, že tato „nepotřebná“ výzbroj byla paradoxně velice tučně oceněna a zaplácena. To nasvědčuje faktu, že Československu šlo především o ekonomický záměr. K této věci se později opět vrátím.¹⁹⁾

Podle verze izraelského historika Yaacova Ro'ie byly první kontakty navázány Moše Snehem (obr. 21) v červenci r. 1947. Ten se údajně setkal 19. července a 25. září s Vladimírem Clementisem, tehdy náměstkem ministra zahraničí. Během rozhovoru Sneh sondoval podmínky prodeje zbraní sionistickému hnutí. Po tomto rozhovoru byli do Prahy vysláni dva agenti, kteří měli zahájit jednání o prodeji.²⁰⁾

Podle Arnolda Krammera, jiného významného žid. historika, byl na počátku jednání československý obchodník židovského původu Otto Felix (obr. 17). Při jedné z jeho obchodní

cest se k němu dostala informace, že by ministr národní obrany byl ochoten prodat nějaké zbraně *Haganě*. Felixe ujistil, že takový obchod by mohl proběhnout pouze s největší diskrétností. Otto Felix (Dorona) tuto nabídku tlumočil vedení *Hagany*, která se na jejím základě rozhodla poslat do Prahy dva své agenty Ehuda Avriela a Munyu Mardora.²¹⁾

Podle dalších zdrojů na počátku jednání stál Mordechai Oren (obr. 18), člen *Ha-Šomer ba-ca'ir*, který se při svých cestách mezi lety 1945 a 1947 několikrát setkal s Vladimírem Clementisem a s Antonínem Zápotockým. Mordechai Oren prý naléhal v červenci 1947 na Antonína Zápotockého, v té době místopředsedu vlády, aby prohloubil vojenskou pomoc Izraeli, především co se týče dodávek letounů a tanků. Jakou roli Mordechai Oren v jednáních hrál, nemůžeme s určitostí říci, vzhledem k tomu, že veškerá jednání byla přísně důvěrná, a většinou pouze osobní. Domnívám se však, že jeho role byla v mnohém přehlížena, vzhledem k tomu, že se jednalo o představitele dělnické organizace, která byla známa svou levicově sociální orientací, opírající se o marxistický základ. Domnívám se, že jeho politická příslušnost sehrála velkou roli při rozhodujících jednáních s komunistickými subjekty v Československu a Sovětském svazu, jejich účast na těchto jednáních totiž nelze přehlédnout. Bohužel toto tvrzení nepodporuje dostatečné množství faktů, a proto je předmětem dalšího zkoumání. V každém případě předpokládám, že jeho internace v 50. letech v souvislosti s politickými procesy, jakým byl i proces s Rudolfem Slánským, potvrzuje moji domněnku o jeho účasti a roli v jednáních o pomoci *Haganě* a později Izraeli.²²⁾

Mezi dalšími osobami, které se účastnily těchto jednání byl, Menachem Begin (obr. 21), vedoucí představitel ECEL, který taktéž usiloval o nákup československých zbraní. Obchod se však neuskutečnil, jelikož ECEL nesplnila podmínky obchodu. Dále můžeme zmínit jihoafrického revizionistu Golantiho, který údajně sjednal schůzku zástupců *Hagany* s českou židovkou jménem Seger, agentkou, která zástupcům *Hagany* tlumočila podmínky prodeje a skutečnost, že obchod může proběhnout pouze za souhlasu Sovětského svazu. Seger se ovšem domnívala, že Moskva je této akci pozitivně nakloněna, a proto by získání souhlasu nemělo být obtížné. Další osobou, která se angažovala v jednáních o prodeji zbraní, byl předseda Komunistické strany Izraele Samuel Mikunis. On sám tvrdil, že jeho návštěva Československa a rozhovory, které zde vedl, napomohly uskutečnit tehdy uzavřené obchody. Oprávněnost jeho tvrzení nelze doložit, ale s určitostí můžeme říct, že se Mikunis později významně podílel na akci vytvoření československé brigády v rámci izraelské armády.²³⁾

b) další jednání, transport materiálu, vliv SSSR a československá motivace

Jak jsem se již zmínil při schůzce Ehuda Avriela s Janem Masarykem a Vladimírem Clementisem z 1. prosince 1947, na jejímž základě byl 14. ledna 1948 podepsán první kontrakt, vyvstala zásadní otázka. Ta se dotýkala legalizace obchodu. Problém, který představovala skutečnost, že *Hagana* nezastupovala suverénní stát, byl vyřešen výše zmíněným zfalšováním etiopských hlavičkových papírů, na kterém se podílel i sám Jan Masaryk. Na odstranění dalších technických, právních a byrokratických překážek s podílel Vladimír Clementis. Pokud se jednalo o Jana Masaryka, Ehud Avriel nabyl dojmu, že byl velice nadšen, že jeho země může *Haganě* pomoci. Masaryk ujistil Ehuda Avriela, že Vladimír Clementis se spokojí s faktem, že touto válkou podvrací Židé britský imperialismus na Středním východě. Avšak hlavní důvod, proč se Československo rozhodlo pomoci, je čistě ekonomický. Je podstatné si uvědomit, v jaké ekonomické situaci se tehdejší Československo nacházelo. Připomeňme, že Jaltská konference zařadila Československo pod sféru vlivu Sovětského svazu. Hospodářské vztahy Československa byly vždy přirozeně orientovány na západ, a proto se vliv Sovětského svazu projevil jako účinná izolace. Československo bylo rovněž nátlakem Stalina donuceno odmítnout Marshallův plán. Československé zdroje deviz se proto rychle vyčerpávaly a je zřejmé, že jakákoliv příležitost na jejich obnovu byla vítána s nadšením. Ztráta západních kontraktů se projevila na zbrojařském průmyslu, který měl v Československu dlouholetou tradici. Zbrojní vývoz měl pro toto odvětví naprosto existenční význam. Ve zprávě Čs. závodů kovodělných a strojírenských z 3. ledna 1948 se můžeme o těchto okolnostech dočíst. Ve stručnosti se v ní píše, že ztráta zbraňového obchodu Škodových závodů v Argentíně a pravděpodobné omezení vývozu zbraní do arabských států, v důsledku československé účasti v řešení palestinské otázky, bude mít nepříznivé následky pro budoucnost československého zbrojního průmyslu. Z hospodářských důvodů proto nelze upustiti od dodávek zbraní do států Blízkého východu, pokud nemá dojít k podstatnému omezení československého zbrojního průmyslu vůbec. Zbraňový vývoz byl převážně uhrazován ze zahraničních zakázek, což by v případě omezení vedlo k ustrnutí zbraňového vývoje. Voj. správa totiž nebude schopna tyto výdaje krýti z vlastních nákladů. Podniky, které poskytovaly své výrobky židovské armádě, byly Brněnská zbrojovka, Avie, Škoda, Tatra, Explozia Semtín a později Kovo a Omnipol.²⁴⁾

Skutečnost, že prodej zbraní byl především ekonomickým záměrem, umocňuje výše zmiňovaná snaha čs. zbrojního průmyslu prodat zbraně i arabským státům. To dokazují jednání

se zástupci Sýrie a Egypta, kteří rovněž projevíly zájem o čs. zbraně. Kontrakt, který byl uzavřen v prosinci 1947, přibližně ve stejné době, v jaké probíhala jednání o prodeji zbraní *Haganě*, je pak toho jasným důkazem. Důkazem je cena všeho dodaného materiálu, která překračovala jeho tehdejší hodnotu. Také provize, které dostávaly čeští obchodníci, jsou usvědčující. Tyto tzv. „kalorie“ dosahovaly na počátku jednání až 20% objemu sjednaného obchodu. Ani KSČ nezůstala pozadu a v r. 1948 jednala o „kaloriích“ za svoji účast. Bohužel není známa jejich celková výše. V každém případě můžeme říct, že obchod byl pro Československo velice výhodný. Izrael platil hotově či formou krátkodobých úvěrů výhradně v amerických dolarech nebo britských librách. Finanční transakce probíhaly bez významných komplikací. Dohoda o konečném vyrovnání pohledávek byla uzavřena 16. října 1950.²⁵⁾

Od r. 1947 se byla československá politika výrazně poznamenána vlivem SSSR. Moskva se rozhodně postavila proti prodeji českých zbraní arabským zemím. To souviselo s postojem, který k palestinské otázce zaujala. Rovněž sionističtí představitelé se obrátili na Moskvu, aby do čs. jednání zasáhla. V této věci se spolu setkali Moše Šertok-Šaret a Andrej Gromyko v New Yorku 13. února 1948. Moskva vyvinula na Prahu potřebný nátlak a náklady zbraní určené Arabům se vrátily do Československa.²⁶⁾

Jinou diskutovanou otázkou se stal způsob, jakým se měly zakoupené zbraně dopravit do Palestiny. Skutečnost, že Československo nemělo přístup k moři, celou věc poměrně komplikovalo. Muselo být nalezeno alternativní řešení, jak dostat náklad k moři. K tomu, aby se tak stalo, musel projít přes jiné země, což vyžadovalo jejich souhlas. Po mnoho týdnů se hledaly možné trasy. Situace byla hektická, bylo zapotřebí zahájit operaci *Nachšon* (viz mapa 4), která měla osvobodit Jeruzalém od jordánské blokády. Československé zbraně byly pro operaci *Nachšon* životně důležité. Operace nemohla čekat, až zbraně dorazí po moři, proto bylo rozhodnuto je dopravit letecky. Tato akce dostala krycí jméno *Balak* 1. *Hagana* si pro tento účel pronajala letadlo DC-4 od americké firmy US Overseas Airlines a později další dvě letadla Curtiss a Skymaster (obr. 25). Akci *Balak* bylo československými úřady přiděleno letiště Žatec. První letadlo s nákladem zbraní a munice odstartovalo z letiště Žatec, provedlo mezipřistání z důvodu doplnění pohonných hmot na letišti Ajaccio na Korsice (samozřejmě díky povolení, které se povedlo získat od přátelsky nakloněné francouzské vlády) a přistálo v noci z 31. března na 1. dubna na letišti *Bejt Daras* (viz. mapa 3) na jihu Palestiny, kde byl náklad okamžitě rozdělen mezi jednotky, které se účastnily operace *Nachšon*. Celý transport byl z důvodu utajení proveden pod

záminkou přepravy lékařského materiálu. Československé zbraně poskytly operaci *Nachšon* naději na úspěch. Silnice do Jeruzaléma byla opět otevřena 15. dubna 1948.²⁷⁾

Množství zbraní, které byla *Hagana* schopna přepravit letecky, ovšem zdaleka neuspokojilo všechny potřeby. Proto bylo nutno najít cestu, jak dopravit zbraně po moři. V této věci se opět spolu setkali Ehud Avriel a Vladimír Clementis. Nakonec bylo rozhodnuto přepravit zbraně přes Maďarsko do některého z jugoslávských přístavů, odkud měly být poslány lodí do Palestiny. Plán zkomplikovala neochota jugoslávské vlády povolit tranzit zbraní přes své území. Protože všechna diplomatická jednání s Jugoslávií selhala, obrátili se sionističtí představitelé opět na Moskvu s prosbou, aby překážku odstranila. Vliv Moskvy se znovu projevil tím, že Bělehrad nakonec souhlas k tranzitu dal. 28. března 1948 odplula z jugoslávského přístavu Šibenik nákladní loď *Nora*; pod horou cibule ukrývala cenný náklad zbraní a munice. Kvůli silné bouři musela loď zakotvit v přístavu Larnaka na Kypru. Lodi *Nora* hrozilo odhalení, protože přístav byl v té době jednou ze strategických základů britského válečného loďstva. Je podivuhodné, že loď dva dny kotvila mezi britskými válečnými loděmi a přesto její skutečný náklad zázračně nebyl odhalen. Loď *Nora* úspěšně dorazila k pobřeží Tel Avivu 1. dubna. Vyložení nákladu skončilo 3. dubna. Díky těmto dvěma dodávkám byla jordánská blokáda Jeruzaléma proražena. Československé zbraně umožnily *Haganě* v prvních dnech války převzít důležitou počáteční iniciativu a tím získat psychologickou výhodu nad protivníkem. Význam československé pomoci dokládá i telegram, který zaslal David Ben Gurion zástupcům *Hagany* několik dní po operaci: „Věci přišly v pravou chvíli a zachránily Jeruzalém. Vyříd' Ehudovi (Avrielovi), že blahopřeji.“²⁸⁾

Oba transporty zbraní nebyly zdaleka poslední svého druhu. Provoz na obou trasách, vzdušné i pozemní, se zvýšil se začátkem války za nezávislost Izraele. Především rozsah akce *Balak* notně vzrostl. Můžeme říci, že byl vybudován skutečný letecký most mezi letištěm Žatec a Palestinou. *Hagana* pro účely akce *Balak* pronajala další letadla DC3, tentokrát od Československých aerolinií (obr. 23, 24). Letadla DC3, která nově létala s mezipřistáním v Podgorici v Černé Hoře, se dobře osvědčila, byla spolehlivá a schopná přepravit objemné náklady (věřím, že americkému týmu konstruktérů letadla DC3, které předběhlo svoji dobu, rovněž náleží velké izraelské díky).²⁹⁾

Prodej zbraní ovšem představoval pro Československo mezinárodně-politickou hrozbu. Všechny zmíněné akce porušovaly embargo vydané Spojenými státy 14. listopadu 1947 a schválené radou OSN 16. dubna 1948, a proto probíhaly za přísného utajení. Letadla s falešnými

označeními řídili piloti z jiných států, především z USA. I přesto se Moskva obávala, že by její role mohla vyplavat na povrch a mohla být přichycena při činu. To se ostatně potvrdilo, když se zástupci *Hagany* snažili nakoupit zbraně od SSSR. Ta přímou vojenskou pomoc odmítla a zdůvodnila ji právě embargem OSN. Jak v jednom rozhovoru poznamenal sovětský představitel: „Stačí, abychom vám dali jeden malý revolver, a hned řeknou, že jsme vám dali atomovou bombu. Kromě toho bude spousta nekonečných řečí o alianci mezi Sověty a státem Izrael, kteří mají jednu věc společnou Karla Marxe, socialistu a Žida.“³⁰⁾ I přes všechno utajení se problémy vyskytly. Z valné části byly způsobeny nekázní posádek amerických letců, které podle dochovaných záznamů byly součástí několika hospodských incidentů v okolí žateckého letiště. Dá se říct, že celá akce se pro žatecké okolí stala jakýmsi „veřejným tajemstvím“. Dalším do nebe volajícím incidentem bylo odhalení dvou amerických pilotů, kteří byli ubytováni v pražském hotelu Stalingrad. Oba letci, pravděpodobně opilí, byli spatřeni několika americkými agenty v hotelovém baru, jak flirtují s místními dívkami. Podle jejich výpovědi byli odvedeni do jednoho hotelového pokoje, kde se podrobili výslechu. Informace o leteckém mostu záhy opustily československé území a díky nim muselo české ministerstvo zahraničí čelit několika narčením z porušování světového embarga. Ministerstvo po určitou dobu tlaku světového tisku a USA odolávalo. Přesto bylo zřejmé, že letecký most Žatec-Izrael se po částech řítí.³¹⁾

Celkem s jistotou lze tvrdit, že SSSR hrálo zprostředkovanou roli v československé pomoci státu Izrael. Kladný vztah československých komunistů byl spojen se snahou vidět Židy v Palestině jako protiimperiální faktor na Středním východě. Byl rovněž spojen se snahou SSSR infiltrovat svůj vliv do nově vznikajícího politicky nevyhraněného státu Izrael, a tím vybudovat další lidovou republiku, která mimo jiného disponovala strategickou polohou. V širším slova smyslu chápu aktivitu SSSR jako součást snahy o bipolarizaci světa, resp. studené války. Vše nahrávalo skutečnosti, že československá pomoc chápáná v rámci komunistické spolupráce byla „vhozenou rukavicí imperiálnímu světu“. Lze dojít k závěru, že Československo již v letech 1946-1947 bylo podle všech objektivních hledisek komunistické a proto tedy pod vlivem sovětské politiky. Vzhledem k tomu usuzuji, že akce, které československá vláda podnikla, proběhly se souhlasem sovětského diktátu. Dalším důkazem vlivu komunistů (resp. Sovětského svazu) bylo rozhodnutí svěřit kontrolu nad vývozem zbraní nově vytvořené čtyřčlenné komisi (předseda vlády, ministr zahraničí, ministr zahraničního obchodu a generální tajemník KSČ), která se měla postarat o to, aby všechny akce probíhaly v souladu s komunistickým zájmy.³²⁾ Závěry by však nebyly úplné, kdybych nezmínil další faktory, které se podílely na československé pomoci. Mezi ně patřila výše zmiňovaná ekonomická stránka celé záležitosti a role Jana Masaryka. Ten navázal

na prvorepublikovou politiku svého otce T. G. Masaryka a pokračoval v tradici dobrého vztahu našeho státu vůči sionismu. O to tragičtěji se jeví dodnes neobjasněná smrt Jana Masaryka. Podle nově objevených skutečností, mohla být „plodem“ komunistické konspirace a tím předzvěstí radikální změny politického postoje SSSR k sionismu a Židům vůbec.

c) československá letadla a výcvik specialistů v Československu

Další významnou a svěbytnou součástí československé pomoci Izraeli byla dodávka letadel. V situaci, kdy arabské letectvo ovládalo vzdušný prostor nad Izraelem, byly jakékoliv vyhlídky Izraele na možné vítězství nereálné. Proto se smlouvy, které uzavřel Ehud Avriel s Československem, rovněž týkaly nákupu letadel. Československo nabídlo *Haganě* letadla Messerschmidt Bf-109 v čs. verzi Avia S-199 (obr. 26, 27, 29, 30, 31). Draky tohoto v Čechách vyráběného letounu se staly čs. válečnou kořistí. V Německu vyráběný originální motor Daimler-Benz už bohužel součástí kořisti nebyl. Chybějící motor byl proto nahrazen jiným v Čechách vyráběným motorem bombardéru Junkers Jumo 211. Charakteristika nového motoru zdaleka neodpovídala parametrům letounu. Motor byl těžší, větší a měl mohutnější vrtuli. Kuriózní modifikace učinila letadlo těžko ovladatelné a nebezpečné. Díky tomu si letadlo vysloužilo trefnou přezdívku „Mezek“⁽³³⁾. Z charakteristiky letadla je zřejmé, jakým způsobem Československo zneužilo svého postavení diktovaném touhou dosáhnout co největšího zisku. Pro představu jedno letadlo včetně munice a vybavení stálo 190 000 dolarů. Za stejnou cenu bylo o 5 let později možno pořídit až tři trysková letadla Vampire. Vzhledem k naléhavosti izraelské poptávky po letounech zástupci *Hagany* vědomě přehlédli nevýhodnou finanční stránku sjednaného obchodu a s ochotou kontrakt podepsali. První dodávka se skládala z 25 „Mezků“ a dodatečně koupených dvou letounů C2 Arado (obr. 33), které byly demontovány a postupně dopraveny do Izraele, kde byly opět smontovány československými techniky. Logistickou základnou pro transport těchto letadel bylo letiště v Žatci. V období od 20. května do 10. června, kdy bylo v Izraeli uzavřeno první příměří, se podařilo přepravit 11 demontovaných letounů. První akce, do které se letadla zapojila, byl úspěšný útok na egyptskou obrněnou kolonu, která směřovala k Tel-Avivu. V druhé dodávce bylo do Izraele dopraveno dalších 25 messerschmidtů. V plánu bylo zakoupit i další, ale vzhledem k tomu, že izraelští piloti v těchto letadlech neradi létali, se obchod neuskutečnil. Místo nepopulárních „Mezků“ přišla československá vláda s atraktivní nabídkou 59 letounů Spitfire-IX, které britská RAF po válce darovala Československu. Vzhledem k faktu, že se jednalo o „zastaralá“ letadla (ale na rozdíl od S-199 s daleko lepšími technickými parametry) a mělo dojít k přechodu československého letectva na

ruskou výzbroj, byla stanovena cena jednoho kusu pouhých 23 000 USD. Vše dokonale zapadalo do plánů komunistické vlády v Československu. Příjemné se spojilo s užitečným. Domnívám se, že tato nabídka umožnila čs. vládě účinně se zbavit přebytečné západní výzbroje a zároveň to pro ni byla příležitost, jak se zbavit „nepohodlných“ západních pilotů, kteří do té doby na těchto letadlech létali. Nemluvě o tom, že celá záležitost přinesla další peněžní zisky.³⁴⁾

Jedním z problémů, které mělo izraelské letectvo, byla skutečnost, že messerschmidty byly pro jeho letce stroje naprosto neznámé. Proto součástí kontraktu byla i dohoda o nezbytném přeškolení. V první skupině bylo do Čech vysláno osm letců, mezi nimiž byl i pozdější prezident Izraele Ezer Weizmann, syn Chaima Weizmanna (mimochodem v kurzu prospěl na výbornou). Tito letci prošli výcvikem v letecké škole v Českých Budějovicích a za několik měsíců se vrátili do Izraele, kde se mimo jiného účastnili i výše zmiňovaného útoku na egyptskou kolonu. Další skupina 11 mladých izraelských letců byla poslána na výcvik do letecké školy v Hradci Králové. Ten byl zahájen 14. července 1948. Jak jsem se dozvěděl od jednoho z pamětníků, českého letce p. Chmelíčka, který v té době taktéž sloužil na základně v Hradci Králové, vztahy mezi instruktory a izraelskými frekventanty byly velice přátelské. Izraelští piloti byli podle něj v rukou výborných instruktorů se zkušenostmi z 2. světové války a díky nim byl jejich výcvik ukončen dříve, než se předpokládalo. Piloti pro výcvik používali československá letadla typu C2 Arado. Finanční prostředky bohužel nedovolily, aby výcvik dalších pilotů v Hradci Králové pokračoval. Žáci byli přesunuti do školy v Budějovicích, kde jako instruktoři působili i dobrovolníci z USA. Poslední skupina izraelských frekventantů odcestovala do letecké školy v Olomouci. Od podzimu 1948 byly letecké kurzy díky novým možnostem organizovány v Izraeli. Dalšími specialisty vycvičenými v Československu byli pozemní specialisté, mechanici, zbrojíři, skládači padáků, spojaři a parašutisté.³⁵⁾

Kapitola III. – změna československé politiky vůči státu Izrael, vliv SSSR, soudní proces s Rudolfem Slánským :

Tuto část naší historie v práci zmiňuji pouze z důvodu přirozeného historického ohraničení zpracovávaného tématu. Inscenované politické procesy 50. let jsou jakousi tečkou za tímto tématem. Zdůrazňuji tím fakt, že se změnou česko-izraelských vztahů skončil přímý vliv Československa na historii státu Izrael.

Od roku 1949 můžeme z kontextu událostí usuzovat, že česko-izraelské vztahy postupně chladly. V průběhu následujících tří let dosáhly bodu mrazu. Hlavní příčinou změny byl spor o Blízký východ, který se stal předmětem zájmu dvou světových velmocí, USA a SSSR. Za klíčový v česko-izraelských vztazích lze označit výsledek parlamentních voleb v Izraeli, ve kterých komunisté utrpěli drtivou porážku. Získali pouhých 3,51% hlasů. Skutečnost, že volby vyhrála pravicově orientovaná sociálně-demokratická strana *MAPAI*, významně ovlivnila průběh dalších diplomatických jednání. Lze konstatovat, že obě strany už nemluvily stejným politickým jazykem. K západu Izrael připoutala i půjčka sta miliónů dolarů poskytnutá Spojenými státy. Československá vláda vnímala úvěr jako velký závazek do budoucnosti a z něho plynoucí závislost Izraele na USA. Začátkem roku 1950 čs. ministerstvo zahraničních věcí konstatovalo, že dění na Blízkém východě souvisí se snahou USA vytvořit v Izraeli protisovětskou útočnou základnu. Toto hodnocení se v průběhu následujícího roku promítlo do čs. politiky. Československo záhy odmítlo několik nabídek Izraele na hospodářskou spolupráci a označilo izraelskou politiku neutrality za „zastírací taktiku“, jejímž obsahem byla úzká spolupráce s USA. Takový postoj byl pro Československo nanejvýš nepraktický a neodpovídal čs. ekonomickým zájmům. To jen potvrzuje závislost čs. vlády na postoji SSSR k Izraeli³⁶⁾

Podle vzoru tažení proti „kosmopolitismu“ v SSSR začala v druhé polovině r. 1951 čs. bezpečnost připravovat politický proces proti „sionistům“. Právě v souvislosti s protižidovskou kampaní, která proběhla v SSSR na přelomu roků 1948 a 1949, byli do ostatních lidových demokracií vysláni sovětské poradci. Známa jsou dvě jména - Makarov a Lichačov. Oba sovětské poradci nešetřili antisemitistickými poznámkami a stáli za přípravou politických procesů. Určovali politickou koncepci inscenovaných procesů a jejich antisemitské zaměření. Zároveň šířili podezření, že do vedoucích funkcí byli úmyslně obsazováni Židé. Odpovědnost v této věci padla především na generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského (obr. 19, 33, 34). Fakt, že Československo bylo po dlouhé roky přítelem Izraele a Židů vůbec, poskytl „výrobcům“ procesu hlavní klíč. Jimž se stal sionismus, ústřední bod „imperialistického spiknutí proti Československu“. Pro dokreslení existuje nespočet výroků. Jako příklad uvádím vyjádření šéfa sovětských poradců Vladimíra Bojarského k zatčení Marii Taussigové – „Naším největším nepřitelem je mezinárodní sionismus“. Tak se ze sionistů, z bývalých spojenců, stali úhlavní nepřátelé strany, zrádci, imperialisti a špióni. Vše proběhlo podle plánu. 23. listopadu 1951 byl zatčen Slánský. Později byli zatčeni i dva izraelští občané Mordechai Oren a Simon Orenstein.³⁷⁾

Průběh vyšetřování přesahuje rámec této práce, a proto se jím nebudu zabývat. Podstatné je, že vykonstruovaný politický proces se silným antisemitským a antisionistickým charakterem symbolizoval úplné přizpůsobení komunistického Československa stalinistickému režimu. Sionismus byl označen za „konspirativní a reakční hnutí, nástroj služby imperialismu“. Česko-izraelské vztahy se rozpadly a neměly být nikdy obnoveny. (obr. 35) Komunistický režim v Československu doufal, že pomoc Izraeli, kterou její hlavní strůjci zaplatili životem, bude brzy zapomenuta a nepohodlná součást naší historie bude vymazána. Až sametová revoluce oprášila anály a komunistické archívy, které nám nyní umožňují poznat události této doby a seznámit se s jejich historickou hodnotou.

Závěr:

Vliv Československa na vznik nezávislého státu Izrael v klíčovém období od r. 1945 do r. 1949 můžeme rozdělit do několika oblastí. První významnou oblastí je čs. demografická podpora Izraele, která, jak známo z historického kontextu, umožnila tak důležitou konsolidaci a rozvoj mladého státu. Zároveň pak příliv židovských uprchlíků z Evropy vyrovnal misky vah populace žijící v Palestině a tím napomohl získat životně důležitý prostor pro židovský stát.

Druhou neméně podstatnou oblastí byla čs. diplomatická podpora Izraele na mezinárodním poli. Skutečnost, že se československá delegace účastnila všech významnějších jednání OSN v otázce Palestiny, že byla členem několika výborů a komisí řešících situaci na Blízkém východě a že již od počátku všech jednání otevřeně podporovala myšlenku vytvoření nezávislého státu Izrael, přispěla k vývoji mezinárodního postoje, jenž v rámci OSN významně ovlivnil dění na Blízkém východě.

Třetí a stěžejní oblastí byla čs. materiální podpora Izraele, která vytvořila životně důležité podmínky pro čerstvě narozený stát, jenž čelil bezprostřednímu ohrožení. Jako je narozené dítě připoutáno v prvních měsících života k matce, byl Izrael připoután k dodávkám letadel, zbraní a munice z Československa. Dnes víme, že československou motivací nebyla příliš ryzí sympatie k utlačovanému židovskému národu, nýbrž racionální úvahy komunistického Československa a Sovětského svazu v oblasti politické a ekonomické. To ovšem nesnižuje historický význam této pomoci, který jsem se pokusil v rámci této práce zdůraznit. Právě ten považuji za přehlíženou součást naší historie a historie mezinárodních vztahů a byl pro mne motivací k sepsání této studie. To, že byly události sledované doby pečlivě utajovány komunistickým režimem desítky let

až do jeho pádu, se podepsalo na jejich opravdové hodnotě. Je skutečností, že do určité míry je i v současnosti téma stále skryto očím veřejnosti, a to i té vzdělané. Mnozí si mohou říct, že popisované události neměly příliš velký vliv na historii samotného Československa, a proto není nutné se jimi více zabývat. S dostatečným nadhledem i já toto tvrzení považuji za správné. Přesto je pravda taková, že opravdová hodnota čs. pomoci netkví v tom, jaké měla důsledky na naše dějiny, ale v tom, jaké měla důsledky na dějiny Izraele a průběh Studené války. V tomto kontextu nelze epizodu našich dějin v době, kdy stále přetrvává konflikt na Blízkém východě, přehlížet.

Cílem předkládané práce bylo popsat faktory, které významně ovlivnily čs. domácí i zahraniční politiku, popsat dopad této politiky na vznik nezávislého státu Izrael a seznámit čtenáře s problematikou, která se dodnes nedostala do povědomí veřejnosti. Doufám, že vzhledem k nedostatku dokumentů a studií založených na archivním výzkumu, rozsah zpracování tématu odpovídá těmto cílům, a že jsem jednotlivé teze náležitě podložil důkazy. Výsledkem práce by měl být poměrně detailní obraz o vývoji česko-izraelských (resp. česko-sionistických) vztahů a významu československé pomoci státu Izrael. Předpokládám, že každý zásah do této problematiky vyzdvihne závažnost tehdejších historických souvislostí, v kontextu aktuální mezinárodně-politické situace a přetrvávajícího konfliktu na Blízkém východě.

Příloha I.

Literatura, opisy, odkazy a citace:

- 1) „Encyclopedia Judaica“, s. 173-174 a 180, taktéž „Encyclopedia of Zionism and Israel“
- 2) „Thomas G. Masaryk and the Jews“ - B. Pollack, s. 83-84; taktéž „Thomas G. Masaryk, Jews and Anti-semitism“ - Jan Herben, s. 3-24; taktéž „Memoirs of Masaryk“ - Eduard Lederer, s. 275
- 3) „Making of a State“ - T. G. Masaryk, s. 83, 209, 236-237 a 294
- 4) „Kniha čtvrtstoletí“ - T. G. Masaryk, s. 14-16; taktéž „Masaryk in Palestine“ - Hugo Bergmann, s. 259-270
- 5) „Rapsodie na Tchelet lavan, Tchelet lavan a El Al“ - Amos Sinai, poznámky k historii Tchelet lavan, Ha-Chaluc a El Al, strany rozličné
- 6) „Z Rigy do Jeruzaléma, kapitoly vzpomínek“ - Benjamin Akcin, s. 269, 289
- 7) „Recollection of Czech Jewery“ - Nachum Goldmann, s. 162-163, taktéž „Vzpomínky“ - David Ben Gurion, sv. 4. s. 173.
- 8) „Vzpomínky“ - D. B. G., sv. 3. s. 83, sv. 4 s. 266, 295
- 9) „Masa a čin-životní vzpomínky prezidenta Izraele“ - Chaim Weizmann, s. 396-397
- 10) „Vzpomínky“ - D. B. G., sv. 5. s. 110, 247, 250, 258-259, 263, 266-267, 279, 281-282, 284, 286, 288-294, 322, 344-345, sv. 6. op. cit. s. 17-18, 24, 202, 449, 497
- 11) „Život plný bojů“ - Maxim Brod, s. 251-254, „Čeští Židé na počátku Šo'a, období Mnichova a historická perspektiva“ rovněž „Mnichovská konference a problém Židů v Československu“ - Otto Dov Kulka, „Flight before the Storm“ (útěk před bouří) - Herman Carmel, s. 125, „Český transfer – záchrana v hodině úzkosti“ – David Paul Merez
- 12) dopis Rady židovských náboženských obcí ministerstvu vnitra, 19. říjen 1945, Praha, SÚA – nezpracovaný materiál pro AÚV KSČ – opis dopisu adresovaném Rudolfo Slánskému
- 13) Archiv ministerstva vnitra ČR MVA aj. 300-77-3, věc „Protižidovské výtržnosti“, „Československo a Izrael, 1945-56 dokumenty“ - Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar, Praha 1993, s. 55-59
- 14) „From the History of Czechoslovak-Izrael Relations“ – Arthur Kraus, s. 15-16, The Palestine Post, October 9, 1946

- 15) „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 103
- 16) „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s.67-77, „Open the Gates a Personal Story of „Illegal““ a „Prague and Jerusalem“ – Ehud Avriel-Uberall, „Flight and Rescue: Brichah“ – Yehuda Bauer
- 17) „Rapsodija le-Tchelet lavan, El Al be Českoslovákija, Ha-Šomer ha-ca'ir noär cofi chaluci“ – Amos Sinai
- 18) „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s.77-86, „Ba-šlichut medina noladta“ - David Horowitz, „Pa'amej medina“ – David Ben Gurion, „Addendum to Essay the Jews in Bohemia and Moravia: 1945-1948, Review of the Society for the History of Czechoslovak Jews“ – Kurt Wehle, „Soviet Decision in Practice. The USSR and Israel. 1947-1954“ – Yaacov Ro'i, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker
- 19) „Open the Gates a Personal Story of „Illegal““, s. 332-336 a „Prague and Jerusalem“, s. 555-559 – Ehud Avriel-Uberall, „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 86-88
- 20) „Soviet Decision in Practice. The USSR and Israel. 1947-1954“ – Yaacov Ro'i, s. 151, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 96
- 21) „The Forgotten Friendship, Israel and the Soviet Bloc, 1947-1953“ – Arnold Krammer s. 151, „The Czech Arms Deal Revisited“ – Uri Bialer, s. 173-193, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 96
- 22) „The Forgotten Friendship, Israel and the Soviet Bloc, 1947-1953“ – Arnold Krammer s. 188, „Journal of Palestine Studies“, vol. II, č. 2, 1973, s. 105
- 23) „Milchemet ha'acama'ut“ a „Jomam ha-milchama“ – David Ben Gurion, „Soviet Decision in Practice. The USSR and Israel. 1947-1954“ – Yaacov Ro'i, s. 145, „Sefer toldot ha-Hagana“ – Jehuda Slucki
- 24) „Československo a Izrael, dokumenty, 1945-56“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar - Zpráva přednosty odboru MNO ministroví národní obrany, týkající se vývozu zbraní, 3. ledna, 1948, Praha
- 25) „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 44-45, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 97-98
- 26) „The Forgotten Friendship, Israel and the Soviet Bloc, 1947-1953“ – Arnold Krammer s. 62, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 98
- 27) „Open the Gates a Personal Story of „Illegal“ a „Prague and Jerusalem“ – Ehud Avriel-Uberall, „Soviet Decision in Practice. The USSR and Israel. 1947-1954“ – Yaacov Ro'i, „Sefer toldot ha-Hagana“ – Jehuda Slucki, „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 90-91, „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 40-58

- 28) „Jomam ha-milchama“ – David Ben Gurion, s. 110, 149, 160, 183, 255, „Sefer toldot ha-Hagana“ – Jehuda Slucki, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 98, „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 40-58
- 29) „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 99, „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 99-101, i jinde
- 30) Archivy zahraniční politiky Ruské federace, Moskva – f. 089, o. 1, p. 2. a o. 2., p. 3,4, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 101
- 31) „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar – zpráva o výcviku izraelských pilotů a specialistů a zpráva o situaci na vojenském letišti v Žatci od 14. do 31. července 1948.
- 32) „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 40
- 33) „Aircraft of World War II“ – Bill Gunston, „Monografie letectví a kosmonautika, letoun Bf-109 verze Avia S-199“, „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar – stanovisko MNO k vývozu letadel do Palestiny z 5. února, 1948, Praha, souhlas vlády s prodejem letadel z 26. března 1948, Praha, návrh kupní smlouvy mezi Židovskou Agenturou a Čs. kovodělnými a strojírenskými závody.
- 34) „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 50-58, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 99-101, „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 99-111, „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar - návrh kupní smlouvy na 50 letounů Spitfire MK IX
- 35) „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 59-80, „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 100, „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 102-111, „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar – stanovisko vlády k výcviku pilotů a specialistů, směrnice a pokyny akce DI (důvěrně Izrael), opatření k zachování utajení akce DI a nařízení osvětového kurzu pro účastníky leteckých kurzů, zpráva o situaci na vojenském letišti v Žatci od 14. do 31. července 1948., hlášení velitele letecké vojenské akademie v Hradci Králové
- 36) „Československo a Izrael, 1945-56“ – Dufek, Kaplan, Šlosar, s. 81-101
- 37) „Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, s. 203-218 , „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, s. 133-150, „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Bulínová, Dufek, Kaplan, Šlosar

Bibliographie:

Pro ulehčení, jména publikací ze kterých jsem největším podílem čerpal, neuvádím ve všech odkazech. Činím tak pouze v případech, kdy jsou konkrétní fakta nebo otázky rozebírány v určité pasáži těchto publikací.

- Stalin, Izrael a Židé“ – Laurent Rucker, z originálu *Staline, Israël et les Juifs* přeložil Vladimír Čadský, 1. vydání, Praha, nakl. Rybka Publishers, 2001, ISBN 80-86182-53-3

- „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar, z originálu *Čechoslovakija-Cijonut-Jisra'el* přeložili JUDr. Eva Adamová a Petr Sláma, 1. vydání, Praha, nakl. Victoria Publishing a nakl. East Publishing, 1997, ISBN 80-7187-087-0 a ISBN 80-7219-002-4
- „Československo a Izrael, 1945-56, studie“ – Jiří Dufek, Karel Kaplan, Vladimír Šlosar, 1. vydání, Praha - Brno, nakl. Doplněk a Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993, ISBN 80-85270-21-8 a ISBN 80-85765-26-8
- „Československo a Izrael, 1945-56, dokumenty“ – Marie Bulínová, Jiří Dufek, Karel Kaplan, Vladimír Šlosar, 1. vydání, Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a Státním ústředním archivem v Praze, 1993, ISBN 80-85270-12-9
- „Izrael, dějiny“ – Martin Gilbert, z originálu *Israel - A History* přeložil Josef Orel, 1. vydání, Praha, nakl. Jiří Buchal BB art, 2002, ISBN 80-7257-740-9

Zdroje použité obrázkové dokumentace:

- 1) „Aircraft of World War II“ – Bill Gunston
- 2) „Československo , Sionismus, Izrael“ – Moshe Yegar
- 3) http://www.mujiweb.cz/www/ceskyexodus/exodus13_soubory/slansky.jpg
- 4) <http://www.mvcr.cz/.../sua/vystavy/clemntis/clm09.jpg>
- 5) http://archiv.radio.cz/pictures/ctk/masaryk_jan2.jpg
- 6) <http://www-hoover.stanford.edu/hila/easteurope.htm>
- 7) <http://www.zwoje-scrolls.com/zwoje22/i04.jpg>
- 8) http://www2.jewishgen.org/jri-pl/images/aliyah-passport_1_large.jpg
- 9) http://www2.jewishgen.org/jri-pl/images/aliyah-passport_1_large.jpg
- 10) <http://wtd.vlada.cz>
- 11) <http://web.tiscali.it/iafe2002/images/aircraft/005.jpg>
- 12) <http://web.tiscali.it/iafe2002/images/aircraft/006.jpg>
- 13) http://upload.wikimedia.org/wikipedia/de/thumb/7/77/180px-Edvard_Benes.jpg
- 14) <http://upload.wikimedia.org/wikipedia/en/d/df/Masaryk.jpg>
- 15) <http://www.take-a-pen.org/MedalsOfIsrael/MODService%20Ribbons/Haapalah1.jpg>
- 16) <http://www.svatazem.net>

- 17) <http://www.shtetlinks.jewishgen.org/rokiskis/aliyah.jpg>
- 18) <http://www.quastl.de/Lesestoff/Bibliothek/Cover/Vary2.jpg>
- 19) <http://perso.wanadoo.fr/michel.bkl/images/>
- 20) <http://www.onsverleden.net/afbmidoost/haganaship.jpg>
- 21) <http://www.mfa.gov.il>
- 22) <http://www.knesset.gov.il/history/images/92.jpg>
- 23) <http://www.jafi.org.il>
- 24) <http://www.interet-general.info/IMG/hagana.jpg>
- 25) http://i.timeinc.net/time/time100/images/main_bengurion.jpg
- 26) <http://www.brownsteins.net>
- 27) http://www.airways.cz/images/novinky/csa_dc3.jpg

Zdroje použitých map:

- 1) „**Izrael, dějiny**“ – Martin Gilbert, z originálu *Israel - A History* přeložil Josef Orel, 1. vydání, Praha, nakl. Jiří Buchal BB art, 2002, ISBN 80-7257-740-9

Příloha II.

Obrázková a jiná dokumentace:

1) obr. 1

obr. 1. – T. G. Masaryk

2) obr. 2

obr. 2. – magazín Selbstwehr

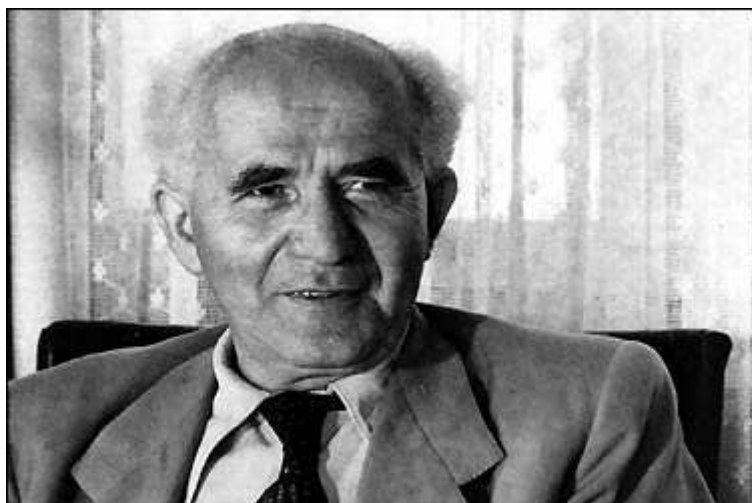
3) obr. 3

obr. 3. – Edvard Beneš

4) obr. 4, 5

obr. 4. – David Ben Gurion

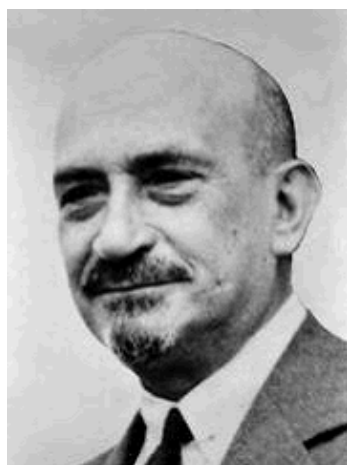

obr. 5. – David Ben Gurion, vyhlášení nezávislosti, 14. května 1948

5) obr. 6, 7

obr. 6. – Chaim Weizmann

obr. 7. – Moše Šertok-Šaret

6) obr. 8, 9, 10

obr. 8. – pas rodiny židovských uprchlíků

obr. 9. – britský mandát v Palestině

obr. 10. – židovská rodina pracující na poli

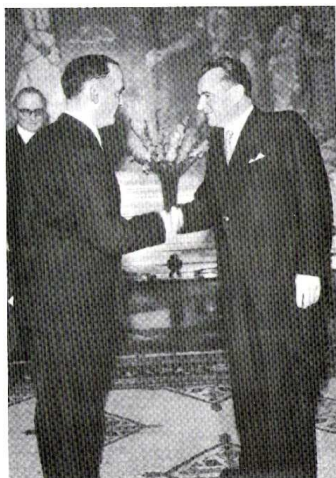
7) obr. 11, 12, 13

obr. 11, 12, 13 – lodě přivážející židovské uprchlíky

8) obr. 14, 15, 16

obr. 14 – Ehud Avriel a Klement Gottwald

obr. 15. – Klement Gottwald

obr. 16 – Jan Masaryk

9) obr. 17, 18, 19, 20, 21, 22

obr. 17 – iz. diplomatická mise, první zprava Otto Felix obr. 18 – Mordechai Oren

obr. 19. – Rudolf Slánský

obr. 20. – Ehud Avriel

obr. 21 – Menachem Begin

obr. 21 – Moše Sneh

10) obr. 23, 24, 25

obr. 23 – letadlo Douglas, DC-3, ve službách českých aerolinií

obr. 24. – dochované letadlo Douglas, DC-3, letiště Ruzyně

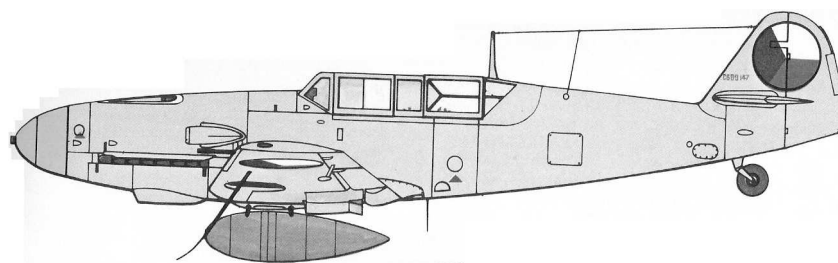

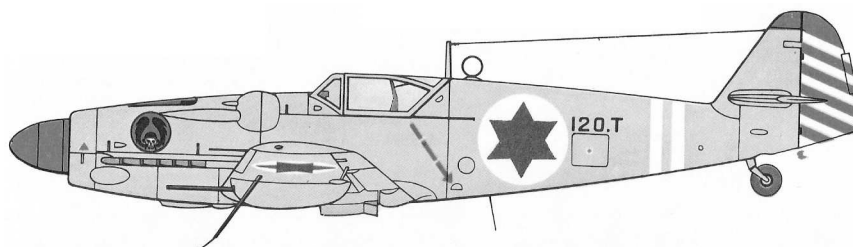
obr. 25 – letadlo Skymaster

11) obr. 26, 27, 28, 29, 30, 31

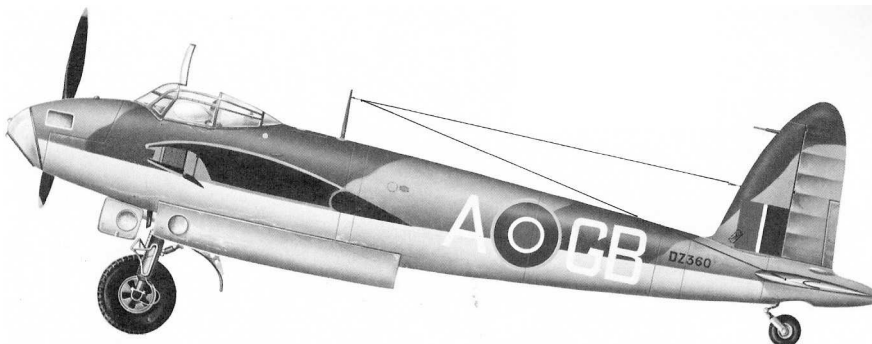
obr. 26 – dvoumístná Avia CS-99, používaná k výcviku pilotů Hagany

obr. 27. – Avia S-199, „Mezek“, s motorem Jumo, ve službách IAF

obr. 28. – britský válečný letoun Mosquito

obr. 29. – „Mezek“, nevhodný motor Jumo s velkou vrtulí dominuje draku letadla

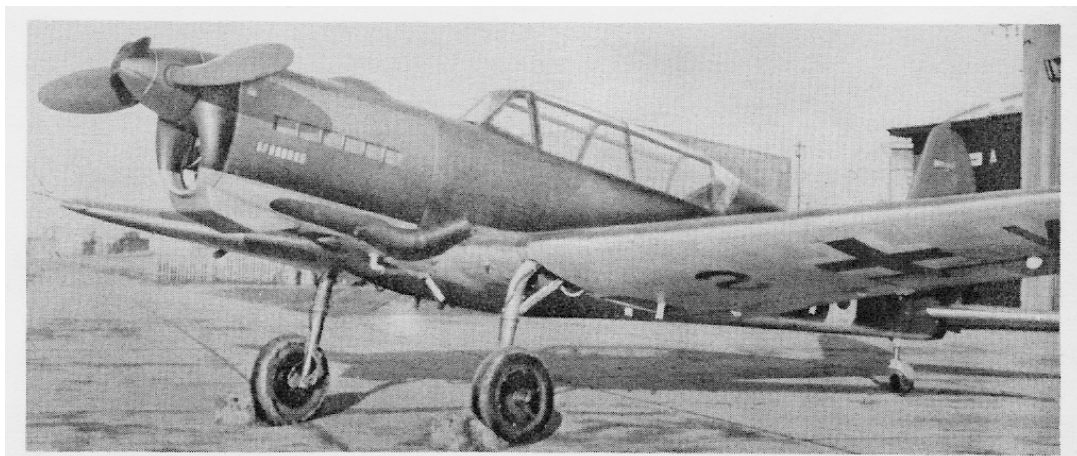
obr. 30. – český technik opravující motor S-199

obr. 31 – Avie S-199 po přistání na letišti Bejt Daras

12) obr. 32

obr. 32. - letoun C2 Arado

13) obr. 34, 35

obr. 34. – Slánský, Gottwald a Zápotocký při schůzi KSČ

obr. 35. – Antonín Zápotocký

Příloha III.

Mapy:

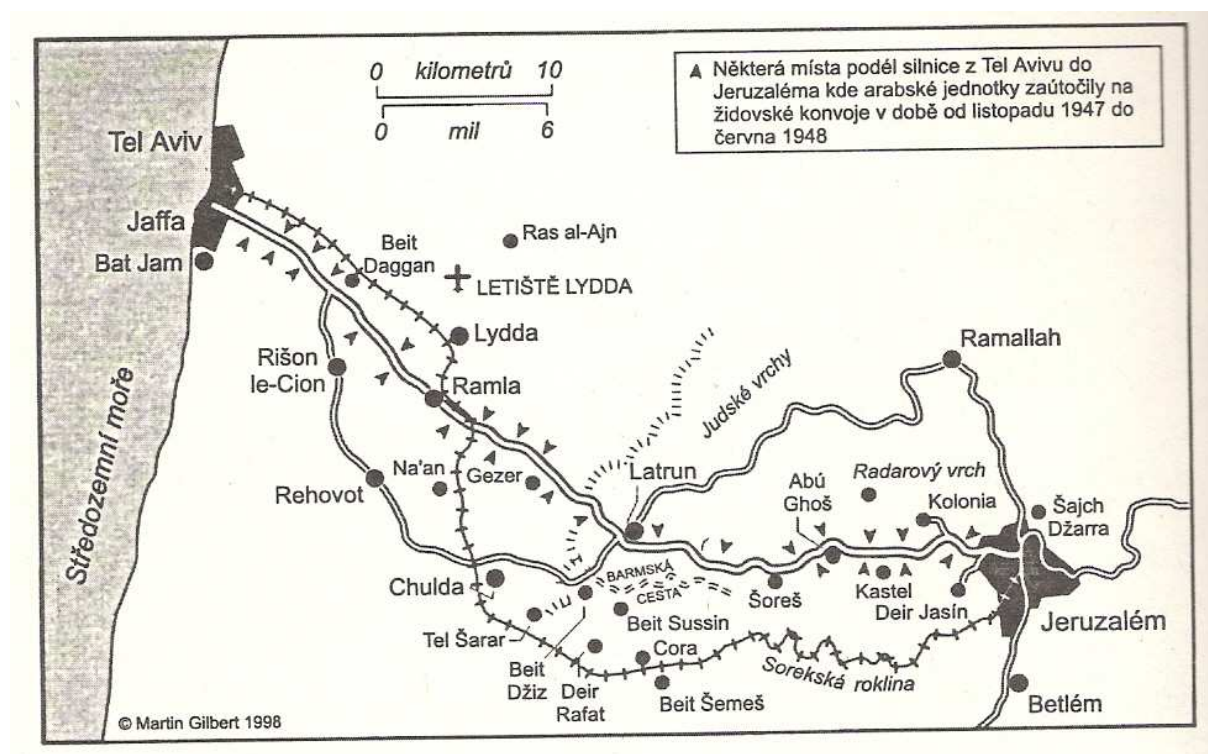
- 1) „Plán Rozdělení“, rezoluce OSN z 29. listopadu 1947

3) předejra nezávislosti od listopadu 1947 do května 1948, letiště Bejt Darass

4) silnice z Tel-Avivu do Jeruzaléma v letech 1947-48, arabské konvoje a operace Nachšon

Příloha IV.

Použité zkratky a slovník použitých hebrejských slov:

- *Joint*, „*American Joint Distribution Committee*“ - Americký židovský spojený distribuční výbor
 - o charitativní organizace poskytující pomoc židovským obcím po celém světě od roku 1914
- *ECEL*, rovněž *Irgun*, „*Irgun Cva'i Le'umi*“ – Nacionalistická vojenská organizace
 - o založena roku 1931, známa jako Irgun, rovněž ECEL podle hebrejských iniciál
- *UNSCOP*, „*United Nations Special Committee on Palestine*“ – Zvláštní výbor Spojených národů pro Palestinu
 - o založen roku 1947
- *UNRRA*, „*United Nations Relief and Rehabilitation Administration*“ – Organizace Spojených národů pro pomoc a obnovu
 - o vytvořena r. 1943, aby pomáhala evropským uprchlíkům a hospodářské a sociální obnově Evropy po druhé světové válce
- *RAF*, „*Royal Air Force*“ – Královské vzdušné síly
 - o letectvo Velké Británie
- *MAPAI*, „*Mifletet Po'alei Erec Jisra'el*“ – Strana práce izraelské země
 - o levicově orientovaná politická strana Izraele, založená roku 1930
- *Alija* – stoupání, vzestup
 - o přistěhování do izraelské země
- *Selbstwehr* – sebeobrana
 - o hebrejský týdeník vydávaný Čechách
- *Blau-Weiss* – modrá, bílá
 - o mládežnické hnutí založené v Praze roku 1913
- *Tchelet lavan* – modrá, bílá
 - o později používané hebrejské jméno pro hnutí *Blau-Weiss*
- *Ha-Chaluc* – průkopníci, pionýři
 - o sjednocené mládežnické hnutí založené 1921, zabývalo se výukou hebrejštiny a zemědělskou přípravou
- *Ha-Šomer Ha-ca'ir* – mladý strážce
 - o mládežnické hnutí založené na Slovensku roku 1920
- *Ha-Keren ha-kajemet le-Jisra'el* – Židovský národní fond
 - o sloužil k nákupu půdy v Palestině, zřízen roku 1901
- *Juedische Volkstimme* – Židovský čas lidu
 - o sionistický týdeník založen v Brně roku 1901
- *Jung Juda* – Mladý Žid
 - o mládežnický časopis, později čtrnáctideník, založen roku 1900
- *Blaetter fuer die juedische Frau* – List pro židovské ženy
 - o příloha týdeníku *Selbstwehr* určená ženám
- *Bejtár* – Brit Josef Trumpeldor, spolek J. T.
 - o mládežnická organizace provozující nezákonnou *Aliju*
- *Ha'apala* – stoupání na vrchol
 - o organizovaná nezákonná *Alija*, známa rovněž jako *Alija Bejt*
- *Šo'a* – označení pro Holocaust
- *Bricha* – útěk
 - o značení používané pro hnutí organizující poválečný přesun Židů do Izraele
- *Hagana* – obrana
 - o Židovská obranná ozbrojená síla, od roku 1948 součástí Izraelských obranných sil
- *Hadasa* – Americká sionistická organizace žen

- Založena v roce 1912 v USA, zajišťuje lékařskou péči a zdravotní služby v Palestině a Izraeli
- *Jišuv* – usadit se, osada
 - výraz pro společenství, resp. židovskou komunitu v Palestině před rokem 1948